

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

11.07 –МКР.1534 «С» 2022.10.21..019. ПЗ

ОРЛОВСЬКИЙ ТАРАС ВІТАЛІЙОВИЧ

2023 р.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

НУБІП України

УДК 336:767:631.11

ПОГОДЖЕННЯ
Декан економічного факультету

ДОНУСКАЄТЬСЯ ДО ЗАХИСТУ
В.о. завідувача кафедри фінансів

НУБІП України

Анатолій ДІБРОВА

Наталія ШВЕЦЬ

« » 2023 р. « » 2023 р.

НУБІП України

МАГІСТЕРСЬКА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему «Управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств»

НУБІП України

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та кредит
(код і назва)

Освітня програма Фінанси і кредит
(назва)

НУБІП України

Орієнтація освітньої програми
(освітньо-професійна або освітньо-наукова)

освітньо-професійна

Парафт освітньої програми
к.е.н., доцент

Руслана ОПАЛЬЧУК

(підпис)

(ПІБ)

НУБІП України

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи
к.е.н., доцент

(підпис)

Зоя ТІТЕНКО

(ПІБ)

Виконав

Тарас ОРЛОВСЬКИЙ

(підпис)

(ПІБ студента)

НУБІП України

Київ – 2023

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
Економічний факультет

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан економічного факультету

д.е.н., проф. Анатолій Діброва
(науковий ступінь, вчене звання) (підпис) (ПІБ)

«25» 2022 року

ЗАВДАННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ
СТУДЕНТУ

Орловському Тарасу Віталійовичу

(прізвище, ім'я, по-батькові)

Спеціальність 072 Фінанси, банківська справа та кредит
(код і назва)

Освітня програма Фінанси і кредит

(назва)

Орієнтація освітньої програми освітньо-професійна

(освітньо-професійна або освітньо-технічна)

Тема магістерської кваліфікаційної роботи «Управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств»

Затверджена наказом ректора НУБіП України № 1534 «С» від 21.10.2023 р.

Термін подання завершеної роботи на кафедру 2023.11.06

(рік, місяць, число)

Вихідні дані до магістерської кваліфікаційної роботи:

Перелік питань, що підлягають дослідженню:

1. Теоретичні основи управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств.
2. Аналіз системи управління інвестиційною діяльністю підприємства
3. Основні напрями поліпшення системи управління інвестиційною діяльністю ПРАТ «Комбінат «Придністровський».

Перелік графічного матеріалу (за потреби)

Дата видачі завдання «25» листопада 2023 р.

Керівник магістерської
кваліфікаційної роботи

Завдання прийняв до
виконання

(підпис)

Зоя ТІТЕНКО

(прізвище та ініціали)

(підпис)

студента)

Тарас ОРЛОВСЬКИЙ

(прізвище та ініціали)

РЕФЕРАТ

Магістерська робота на тему: «Управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств» виконана на основі статистичних даних ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Повний обсяг роботи – 103 сторінки, у тому числі: 19 таблиць, 10 рисунків, список використаних джерел, що містить 57 найменувань, 2 додатків.

Об'єктом дослідження є процес управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств.

Предметом дослідження є сукупність форм та методів економічного характеру для розробки процесу управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств.

Метою дослідження є розробка теоретико-методологічних положень і практичних рекомендацій щодо вдосконалення процесу управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств.

Методи дослідження включають загальнонаукові та спеціальні методичні прийоми економічної науки. За допомогою загальнонаукових методів проаналізовано теоретичні підходи до управління інвестиційною діяльністю підприємств. Метод системного аналізу покладений в основу дослідження методичних засад управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств. Статистичні методи використано для оцінки поточного стану інвестиційної діяльності. За допомогою методів прогнозу проведено аналіз ефективності інвестиційних проєктів ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» у системі прийняття управлінських рішень.

У першому розділі розкриті основи управління інвестиційною діяльністю. В другому розділі здійснюється аналіз системи управління інвестиційною діяльністю ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». Третій розділ присвячено напрямкам поліпшення системи управління інвестиційною діяльністю ПрАТ «Комбінат «Придніпровський».

Ключові слова: Інвестиційна діяльність, фінансування інвестицій, аграрне підприємство, стратегічне планування, форми інвестиційної діяльності.

ЗМІСТ

ВСТУП

3

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ

ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ.....

6

1.1. Сутність та зміст інвестиційної діяльності підприємства 6

.....

1.2. Особливості інвестиційної діяльності аграрних підприємств 1

.....

1.3. Методичні засади управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств 1

.....

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПРАТ «КОМБІНАТ

2

«ПРИДНІПРОВСЬКИЙ»... 8

2.1 Фінансово-економічна характеристика ПрАТ «Комбінат «Придніпровський».....

2

.....

2.2 Дослідження системи управління інвестиційною діяльністю

ПрАТ «Комбінат» «Придніпровський» 4

.....

2.3 Аналіз ефективності інвестиційної діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський».....

4

.....

РОЗДІЛ 3 ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПОЛІПШЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПРАТ

8

«КОМБІНАТ	5
«ПРИДНІПРОВСЬКИЙ».....	6
3.1. Напрямки підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю	5
ПрАТ	5
«Комбінат	5

«Придніпровський».....	6
3.2. Оцінка впливу запропонованих заходів на результати діяльності	6
ПрАТ	6
«Комбінат	6
«Придніпровський».....	8

ВИСНОВКИ

7

.....	9
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	8
.....	4

ДОДАТКИ

9

0

НУБІП України

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Сільське господарство відіграє провідну роль у розвитку економіки України, тому підвищення продуктивності діяльності аграрних підприємств є надзвичайно важливим. У сучасних економічних умовах, повертання та раціональне використання інвестицій, як внутрішніх, так і зовнішніх, стає питанням особливої актуальності в досягненні цієї мети. Поступова трансформація економіки України у ринково орієнтовану державу супроводжується глибокими змінами на всіх рівнях національного господарського комплексу, і зокрема, – на рівні аграрних підприємств. І це цілком зрозуміло, адже розвиток аграрної промисловості у всіх країнах уособлює конкурентоспроможність держави, її авторитет та значущість на міжнародній політико-економічній арені. Ринкові

.....

.....

перетворення в Україні та переорієнтація аграрних підприємств на виробництво конкурентоздатної продукції дійсно потребують значних інвестицій. Створення нових технологій, видів продукції є основною умовою здійснення ефективного виробництва, тому вибір інвестиційних проєктів має

велике значення як для підприємства, що впроваджує проєкт, так і для економіки країни в цілому. В зв'язку з ним підвищуються вимоги до вибору й оцінки інвестиційних проєктів. В умовах жорсткої конкурентної боротьби, фізичного та морального зносу основних засобів, особливого значення для підприємств усіх галузей національної економіки, включаючи аграрну

промисловість, набувають реальні інвестиції та їх ефективність

Дослідження у сфері управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств та аналізу ефективності інновацій в аграрній сфері України виявляються дуже важливими в сучасних умовах розвитку сільського

господарства. Дослідження та наукові праці українських фахівців допомагають розробляти стратегії та методи управління інвестиціями в аграрному секторі та впроваджувати інноваційні підходи. Такі вчені як В. Андрійчук, Б. Андрушків, Д. Горшков, О. Димченко, С. Ілляшенко, С. Заїка, П. Канінський, Г. Кірейцев, О. Клименко, М. Коденська, Н. Кравченко, М.

Кропивко, Н. Левченко, Д. Носенко, Н. Мазур, І. Малиш, О. Рудаченко, П. Саблук, О. Скидан, В. Топіха, І. Федотова, К. Якіо, В. Яценко та інші, вивчають різні аспекти управління інвестиціями, включаючи стратегічне планування, ризиковий аналіз та фінансовий менеджмент аграрних підприємств. Щодо аналізу ефективності інновацій в аграрній сфері,

дослідники, як К. Алексєєв, Т. Білоуська, Г. Майорова, Н. Мезенцев, С. Мельник, Д. Михайлов, О. Гуторов, Л. Савчук, С. Турчин, І. Шарко, А. Череп, Ю. Цимбалюк, В. Юрчишин, О. Ястремська та інші, імовірно, досліджують вплив інновацій на аграрний сектор та розвиток сільських регіонів України.

Їхні дослідження сприяють розвитку аграрного виробництва та зміцненню інноваційного потенціалу цієї галузі. Ці дослідження сприяють покращенню управління аграрними підприємствами та розвитку інноваційних проєктів в

сільському господарстві України, що має важливе значення для стійкого розвитку цієї галузі.

Об'єктом дослідження є процес управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств.

Предметом дослідження є сукупність форм та методів економічного характеру для розробки процесу управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств.

Метою дослідження є розробка теоретико-методологічних положень і практичних рекомендацій щодо вдосконалення процесу управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств.

Досягнення поставленої мети зумовило необхідність вирішення наступних наукових завдань:

- розглянути сутність та зміст інвестиційної діяльності підприємства;
- навести особливості інвестиційної діяльності аграрних підприємств;
- розглянути методичні засади управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств;
- навести фінансово-економічну характеристику ПрАТ «Комбінат «Придніпровський»;
- провести дослідження системи управління інвестиційною діяльністю ПрАТ «Комбінат «Придніпровський»;
- здійснити аналіз ефективності інвестиційної діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський»;
- обґрунтувати напрямки підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю ПрАТ «Комбінат «Придніпровський»;
- здійснити оцінку впливу запропонованих заходів на результати діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський».

Методи дослідження включають загальнонаукові та спеціальні методичні прийоми економічної науки. За допомогою загальнонаукових методів проаналізовано теоретичні підходи до управління інвестиційною діяльністю підприємств. Метод системного аналізу покладений в основу

дослідження методичних засад управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств. Статистичні методи використано для оцінки поточного стану інвестиційної діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». За допомогою методів прогнозу проведено аналіз ефективності інвестиційних проєктів ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» у системі прийняття управлінських рішень тощо.

Практичне значення отриманих результатів полягає у розробці науково-методичних положень щодо вдосконалення системи управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств. Запропоновані результати

дозволяють істотно активізувати процес управління інвестиційною діяльністю ПрАТ «Комбінат «Придніпровський».

Робота складається із вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел. Повний обсяг роботи – 103 сторінки, у тому числі: 19 таблиць, 10 рисунків, список використаних джерел, що містить 57 найменувань, 2 додатків.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ

1.1. Сутність та зміст інвестиційної діяльності підприємства

Інвестиційна діяльність підприємства – це комплекс заходів та практичних дій, спрямованих на залучення інвестиційних ресурсів та їх ефективне використання з метою досягнення прибутку, розвитку та підвищення конкурентоздатності підприємства.

Інвестиційна діяльність є важливим елементом стратегії розвитку підприємства і може включати в себе різні проєкти та ініціативи, спрямовані на збільшення вартості підприємства та задоволення потреб ринку.

Інвестиційна діяльність підприємства представляє собою один із ключових напрямків в багатофакторній діяльності в умовах обмежених ресурсів і можливих кризових ситуацій. Успіх як окремого підприємства, так і на більш глобальному рівні, впливає на прибуток партнерів та підприємств у певних галузях промисловості, позитивне сальдо бюджету окремих районів чи областей, а також зростання загального суспільного багатства держави в цілому. Іншими словами, інвестиційна діяльність є ефективним інструментом, через який кожна сторона отримує свою вигоду від результатів [25, с. 50].

Інвестиційна діяльність є необхідною умовою для успішного росту та розвитку підприємства і виступає одним із ключових факторів, що сприяють зміцненню економічної безпеки суб'єкта господарювання. Тому на підприємствах необхідно провести реформування системи управління інвестиційною діяльністю та впровадити нові та ефективні інструменти з метою забезпечення їхнього передового розвитку [11, с. 236].

Згідно Закону України «Про інвестиційну діяльність», «інвестиційна діяльність – це сукупність практичних дій громадян, юридичних осіб та держави щодо реалізації інвестицій» [18]. Проте підприємство не може виключити свої звичайні фінансові потреби, такі як оновлення активів, закупівля сировини та формування запасів, які змінюються разом із зростанням обсягів господарських операцій, в рамках виключно інвестиційної діяльності у всіх її аспектах [9, с. 12].

Основною метою інвестиційної діяльності є підвищення вартості підприємства. Для досягнення цієї мети важливо розробити і втілити інвестиційну стратегію підприємства. Ефективність цієї стратегії може бути оцінена за наступними критеріями:

- співмірність інвестиційної стратегії з загальною стратегією розвитку підприємства;
- внутрішня узгодженість інвестиційної стратегії;
- відповідність інвестиційної стратегії зовнішньому середовищу;
- реалізація інвестиційної стратегії з урахуванням наявних ресурсів;

прийнятність рівня ризику, пов'язаного із стратегією інвестицій;

– результативність інвестиційної стратегії [10].

Механізм проведення інвестиційної діяльності охоплює як об'єкти (основні активи, цінні папери, оборотні кошти, депозити, науково-технічна продукція, інтелектуальна власність, майнові права і т. п.), так і суб'єкти (інвестори, замовники, виконавці робіт, користувачі об'єктів інвестиційної діяльності, а також постачальники, фінансові, банківські, страхові, інвестиційні установи та інші учасники інвестиційного процесу). Суб'єктами можуть бути як фізичні, так і юридичні особи, включаючи зарубіжні, а також

державні та міжнародні організації [18]. Діяльність підприємства, пов'язана з використанням інвестиційних ресурсів, є об'єктивним процесом, який постійно адаптується до внутрішніх та зовнішніх факторів і відіграє ключову роль у економічному розвитку держави. Підприємства мають приймати

рішення щодо залучення інвестиційних коштів для підвищення економічної стійкості та подолання фінансових труднощів [15, с. 132]. Інвестиційна діяльність підприємства – це складний механізм, який включає в себе широкий спектр заходів та впливів фізичних осіб та підприємств, які вкладають свої ресурси з метою отримання позитивного фінансового результату. Цей процес

включає в себе пошук інвестиційних можливостей, вибір результативних інструментів інвестування, розробку програм для розширення інвестиційного портфелю та забезпечення їхнього успішного впровадження. Головною метою інвестиційної діяльності є успішне втілення інвестиційної стратегії підприємства. Цього досягається шляхом: 1) сприяння стрімкому економічному розвитку підприємства; 2) максимізація прибутку від інвестиційної діяльності; 3) зменшення ризиків, пов'язаних з інвестиціями, до мінімуму; 4) забезпечення фінансової стійкості та платоспроможності підприємства [52, с. 91].

Сутність та зміст інвестиційної діяльності включає такі ключові аспекти: – пошук інвестиційних джерел: підприємство проводить аналіз різних джерел інвестицій, таких як власні фінансові ресурси, кредити від банків,

власний акціонерний капітал, державні субсидії, а також можливості залучення іноземних інвесторів;

– оцінка інвестиційних можливостей: підприємство аналізує різні інвестиційні можливості та обирає проекти, які відповідають його стратегічним цілям і мають потенціал для досягнення високої рентабельності;

– вибір інвестиційних об'єктів: після оцінки можливостей вибираються конкретні об'єкти для інвестування, такі як нові технології, обладнання, розширення виробництва, розвиток нових ринків тощо;

– фінансування інвестицій: підприємство забезпечує фінансування обраних інвестиційних проектів через власні ресурси, кредити або залучення інвесторів;

– реалізація проектів інвестицій: обрані проекти реалізуються в життя, включаючи закупівлю обладнання, проведення будівельних робіт, найм персоналу тощо;

– управління інвестиціями: підприємство повинно ефективно управляти інвестиціями, включаючи моніторинг та контроль за їхнім використанням;

– моніторинг та контроль: підприємство веде постійний моніторинг інвестиційних проектів, контролює їх виконання та витрати, та реагує на можливі зміни у процесі виконання;

– оцінка результатів: після завершення інвестиційних проектів проводиться оцінка їх результатів, включаючи фінансові показники, рентабельність та внесок в розвиток підприємства;

– стратегічне планування: інвестиційна діяльність підприємства вбудована в його загальну стратегію розвитку, і вона сприяє досягненню стратегічних цілей;

– пошук нових інвестиційних можливостей: підприємство постійно шукає нові інвестиційні можливості та пристосовує свою стратегію до змін на ринку та відмічає та використовує нові тренди та можливості.

дотримання законодавства та нормативів: підприємство повинно дотримуватися всіх законодавчих норм та регуляцій, які стосуються інвестиційної діяльності [13, с. 66; 31-32; 49].

Зміст інвестиційної діяльності підприємства визначається його цілями, стратегією та специфікою галузі, в якій воно діє.

Управління інвестиційною діяльністю є складним і комплексним процесом. Його особливістю є те, що всі управлінські рішення, пов'язані з інвестиціями, приймаються не лише на рівні суб'єктів господарювання, таких як інвестори та підприємства, а також на національному і регіональному

рівнях [26, с. 52]. Зважене управління інвестиційною діяльністю має в собі поєднання численних сильних сторін у керівництві підприємства з метою забезпечення сталого високого темпу економічного розвитку промислового

підприємства. Це також передбачає розширення обсягів інвестицій шляхом галузевої, асортиментної та регіональної диверсифікації. Цей підхід дозволить підприємству забезпечити сталу стратегічну стабільність навіть у кризових умовах [19, с. 138].

Управління інвестиційною діяльністю на сучасних підприємствах має велике значення з огляду на постійну необхідність впровадження найбільш результативних способів вкладання капіталу в основні виробничі засоби. На всіх етапах управління важливо проводити аналіз збалансованого інвестиційного клімату підприємства та оцінювати його привабливість для інвесторів. Інвестиційна діяльність також визначає результативність реалізації інвестиційних проєктів, включаючи прийняття управлінських рішень на всіх

рівнях управління. Регулювання інвестиційної діяльності повинно створювати сприятливі умови для здійснення інвестиційних операцій різних суб'єктів на ринках в будь-якому регіоні України, з метою максимізації прибутку від інвестиційної діяльності сучасного підприємства [34, с. 62; 53, с. 167].

Інвестиційна діяльність підприємства – це спрямований процес, що включає в себе пошук необхідних інвестиційних ресурсів, вибір ефективних об'єктів та інструментів інвестування, розробку збалансованої інвестиційної програми

(інвестиційний портфель) з урахуванням визначених параметрів і забезпечення її виконання [55, с. 21]. Інвестиційна діяльність може здійснюватися у різних формах, включаючи:

– приватне інвестування: коли приватні особи або компанії вкладають свої кошти в об'єкти інвестування з метою отримання прибутку;

– державне інвестування: коли уряд або державні органи вкладають кошти в різні проекти або сектори економіки для стимулювання розвитку;

– іноземне інвестування: коли іноземні інвестори вкладають кошти в економіку або проекти в іншій країні з метою отримання прибутку або інших вигід.

Ці різні форми інвестування мають свої особливості та цілі, але всі вони спрямовані на розвиток та забезпечення стабільності економічних об'єктів.

Основною метою інвестиційного менеджменту є досягнення максимально ефективної реалізації інвестиційної стратегії суб'єктів підприємницької діяльності. Ця мета спрямована на забезпечення найвищого рівня добробуту акціонерів або власників підприємства. Для цього важливо здійснювати оптимальний контроль над темпами економічного зростання підприємства на різних стадіях його життєвого циклу. Це досягається шляхом максимізації ринкової вартості підприємства [44, с. 112].

Отже, інвестиційна діяльність підприємства – це комплекс заходів та практичних кроків, спрямованих на залучення інвестиційних ресурсів і їх впровадження у виробничі та інші сфери підприємства з метою отримання прибутку або досягнення інших соціальних користей.

1.2. Особливості інвестиційної діяльності аграрних підприємств

Сьогодні виявляється очевидним, що більшість підприємств потребує системного планування їх інвестиційної діяльності, яка базується на методології. Управління підприємством повинно спрямовуватися на формування максимально точних цілей інвестиційної діяльності, а також на їх адаптацію до стратегічних цілей підприємства. Основною метою є

забезпечення розвитку та стабільності підприємства, його пристосування до постійно змінних зовнішніх умов інвестиційного середовища.

Організування управління інноваціями та створення відповідної організаційної структури грає ключову роль у розвитку аграрних підприємств.

Ця процедура суттєво впливає на обмін інформацією між різними підрозділами та визначає якість та швидкість прийняття стратегічних управлінських рішень. Управління інноваціями та інвестиціями в розвиток підприємства є однією з найскладніших складових управлінського процесу, і

для її успішної реалізації необхідно об'єднати зусилля всього керівництва

підприємства. Важливо відзначити, що кожна з функцій управління, такі як планування, організація, мотивація та контроль, отримує новий вимір, коли мова йде про інноваційний розвиток [35, с. 81].

Інвестиційна діяльність суб'єктів аграрного виробництва розглядається

як послідовний процес вкладення капіталу та одержання прибутку.

Управління інвестиціями має забезпечувати неперервний потік цього процесу, використовуючи економічні та адміністративні інструменти для регулювання пересування інвестиційного капіталу від інвестора до об'єкта інвестування.

Більше уваги приділяється не тільки пошуку джерел інвестування суб'єктами

господарської діяльності, але і постійному і систематичному впливу на механізми, які сприяють зростанню привабливості об'єкта інвестування.

Зниження рівня привабливості об'єкта інвестування вказує на інвесторів, що ефективність вкладень низька, а ризики неповернення інвестицій

збільшуються. Управлінці повинні мати можливість передбачати такий розвиток подій і вчасно застосовувати заходи для поліпшення інвестиційного

клімату, аналізуючи елементи процесу інвестування [23, с. 171]. Інвестиційна

діяльність аграрних підприємств має свої особливості, пов'язані зі специфікою

сільського господарства та аграрної галузі. Особливості інвестиційної

діяльності аграрних підприємств представимо на рис. 1.1. Розглянемо

особливості інвестиційної діяльності аграрних підприємств:

1. **Сезонність і циклічність:** Аграрні підприємства підпорядковані природним сезонам та циклам вирощування сільськогосподарських культур. Це означає, що вони повинні ретельно планувати свої інвестиції, враховуючи коливання у виробництві та обробці сільськогосподарської продукції протягом року. Зміни в природних умовах, такі як погодні умови та кліматичні фактори, можуть вплинути на терміни та результати вирощування культур, що робить інвестиційне планування ще важливішим. Сільське господарство має свої власні сезонні особливості, такі як весняна посівна робота, літній збір врожаю та осінній вивіз продукції. Кожен з цих етапів вимагає відповідних інвестицій, ресурсів та робочої сили. Отже, планування інвестицій повинно бути спрямовано на забезпечення належної підтримки кожному з цих сезонів і враховувати їх циклічну природу. Додатково, циклічність також впливає на планування ресурсів і фінансів, оскільки аграрні підприємства повинні розподіляти інвестиції для виробництва, зберігання та реалізації сільськогосподарської продукції відповідно до цих циклів.

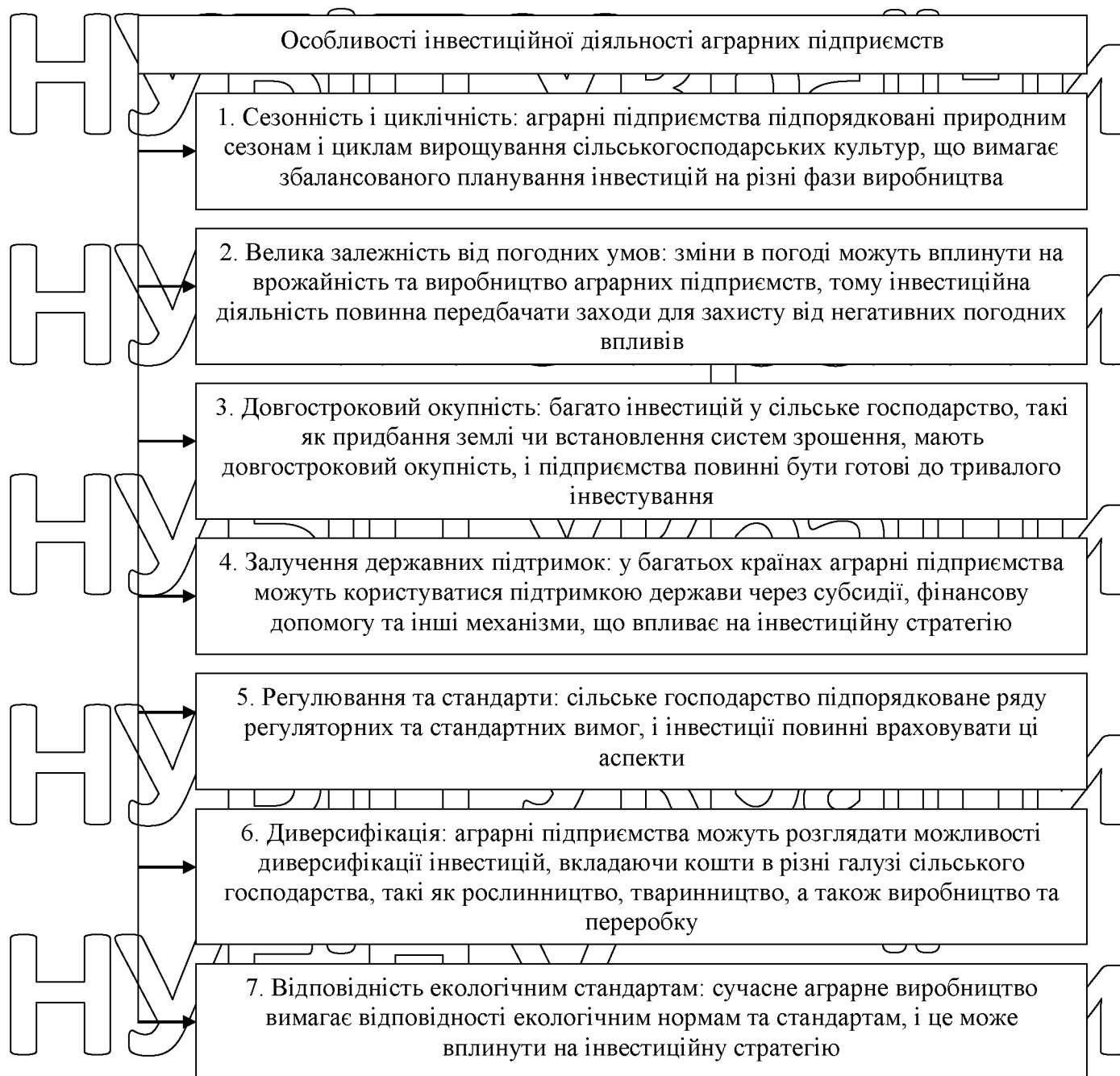

Рис. 1.1. Особливості інвестиційної діяльності аграрних підприємств

Джерело: побудовано автором

2. Велика залежність аграрних підприємств від погодних умов: зміни в погоді можуть вплинути на врожайність та виробництво аграрних підприємств, тому інвестиційна діяльність повинна передбачати заходи для захисту від негативних погодних впливів. Погодні умови мають велике вплив на аграрні підприємства і можуть значно вплинути на врожайність та

виробництво. Тому інвестиційна діяльність аграрних підприємств повинна передбачати заходи для захисту від негативних погодних впливів.

Один із способів захисту від погодних ризиків – це інвестування в сучасні технології та інфраструктуру, що дозволяють контролювати та змінювати погодні умови в обмеженому просторі, наприклад, за допомогою теплиць або систем поливу. Це може допомогти знизити ризик втрат врожаю внаслідок негоди. Крім того, інвестиції в сучасні аграрні технології, які дозволяють передбачати погодні умови та адаптувати виробництво до них,

також можуть зменшити вплив погодних ризиків. Наприклад, використання

сучасних сортів культур, які більш стійкі до погодних коливань, може допомогти зберегти врожайність. Додатково, аграрні підприємства можуть розглянути можливості страхування врожаю від погодних ризиків, щоб

зменшити фінансові втрати в разі негоди. У цілому, інвестиційна діяльність аграрних підприємств повинна включати в себе стратегії для захисту від негативного впливу погоди на виробництво та врожайність.

3. Довгострокова окупність: довгострокова окупність є важливим аспектом інвестицій в сільське господарство. Багато інвестиційні проекти, такі

як придбання землі чи встановлення систем зрошення, мають тривалий період

окупності, і аграрні підприємства повинні бути готові до довгострокового інвестування [14, с. 109]. Це означає, що підприємства повинні мати стратегії та плани, які передбачають вкладення капіталу на тривалий період і

розраховані на досягнення прибутковості у майбутньому. Такі інвестиційні

проекти можуть потребувати значних фінансових ресурсів, і, отже, аграрні

підприємства повинні враховувати це в плануванні своєї фінансової діяльності. При цьому, аграрні підприємства також повинні враховувати

ризики, пов'язані з довгостроковими інвестиціями, такі як зміни на ринку або

погіршення погодних умов, і розробляти стратегії для їх управління та

зменшення впливу таких ризиків. На сьогодні збільшення обсягу інвестицій у

сільське господарство стає однією з найважливіших задач, оскільки необхідні оновлення та модернізація основних активів для аграрного виробництва.

Діяльність в аграрному секторі завжди пов'язана зі значним рівнем ризику та невизначеності. Це пояснюється великою залежністю від кліматичних та погодних умов, а також значними коливаннями ринкових цін на продукцію в цьому секторі [1, с. 32]. У підсумку, довгострокова окупність інвестицій є важливою характеристикою для аграрних підприємств, і вони повинні бути готові до тривалого зобов'язання капіталу в нідлях досягнення прибутковості та сталого розвитку.

4. Залучення державної підтримки є важливою особливістю інвестиційної діяльності аграрних підприємств як в Україні, так і в багатьох інших країнах. Державна підтримка може включати в себе різні механізми, такі як субсидії, фінансову допомогу, податкові пільги та інші інструменти, спрямовані на підтримку сільськогосподарського сектору та стимулювання інвестиційної діяльності. Ця державна підтримка може значно вплинути на інвестиційну стратегію аграрних підприємств, оскільки вона надає можливості для отримання додаткових ресурсів і підвищення ефективності інвестиційних проєктів. Наприклад, аграрні підприємства можуть скористатися субсидіями для придбання нового обладнання або для розвитку інфраструктури, що покращує їх виробничі можливості [48, с. 66].

Залежно від конкретних програм та умов, державна підтримка може бути спрямована на різні аспекти інвестиційної діяльності, такі як підвищення продуктивності, збільшення конкурентоспроможності або захист від ризиків, пов'язаних з погодними умовами або коливаннями цін на ринку. Тому аграрні підприємства повинні аналізувати можливості державної підтримки та враховувати їх при розробці своєї інвестиційної стратегії [2]. В цілому, залучення державної підтримки може значно полегшити інвестиційну діяльність аграрних підприємств і сприяти їхньому сталому розвитку [40, с. 14, 41, с. 10].

5. Регулювання та стандарти відіграють важливу роль в інвестиційній діяльності в сільському господарстві. Сільське господарство підпорядковане ряду правил і вимог, які стосуються як якості виробництва, так і екологічних

та безпекових стандартів. Це означає, що аграрні підприємства повинні дотримуватися цих норм і стандартів під час розробки та реалізації інвестиційних проєктів. Регулювання може включати в себе такі аспекти, як

ліцензування, дозволи на використання землі та водних ресурсів, екологічні обмеження, стандарти безпеки та якості продукції. Інвестиційна діяльність

повинна враховувати ці регуляторні вимоги та забезпечувати їх виконання.

Стандарти відображають вимоги щодо якості продукції та виробничих процесів. Вони можуть включати в себе стандарти якості продукції, стандарти

екологічної безпеки, стандарти безпеки праці та багато інших аспектів.

Інвестиції повинні бути спрямовані на досягнення цих стандартів та забезпечення відповідності їм.

Отже, регулювання та стандарти в сільському господарстві є важливими аспектами, які повинні бути враховані при розробці інвестиційної стратегії

аграрних підприємств. Вони допомагають забезпечити якість продукції, збереження навколишнього середовища та безпеку праці, що є важливими

аспектами сталого розвитку сільського господарства.

6. Диверсифікація є важливим аспектом інвестиційної діяльності аграрних підприємств. Це означає розподіл інвестиційних ресурсів між

різними галузями сільського господарства, такими як рослинництво, тваринництво, а також виробництво та переробка сільськогосподарської продукції. Диверсифікація має кілька переваг. По-перше, вона допомагає

зменшити ризики, пов'язані з залежністю від одного виду сільськогосподарської продукції. Наприклад, якщо один вид культури або

галузь сільського господарства стикається зі сприятливими умовами для вирощування інший може мати проблеми через погодні або ринкові чинники.

Диверсифікація дозволяє розподілити ризики між різними напрямками діяльності. По-друге, диверсифікація може збільшити прибутковість

підприємства, оскільки різні галузі можуть мати різні цикли виробництва та попит на продукцію. Це дозволяє використовувати ресурси ефективніше та отримувати прибуток в різні періоди часу [6, с. 353; 28, с. 85]. Диверсифікація

також може сприяти розвитку нових ринків та можливостей для підприємства, оскільки різні види сільськогосподарської продукції можуть мати різний споживчий попит і можуть бути спрямовані на різні сегменти ринку. Отже, диверсифікація інвестицій у різні галузі сільського господарства може забезпечити стабільність та сталість інвестиційної діяльності аграрних підприємств і допомогти зменшити ризики, пов'язані з коливаннями ринку та природними факторами.

7. Відповідність екологічним стандартам стає все важливішою складовою інвестиційної стратегії аграрних підприємств. Сучасне сільське

господарство стикається з зростаючим тиском на збереження природних ресурсів та дотримання екологічних норм і стандартів. Інвестори, які планують вкладати кошти в аграрну сферу, повинні бути уважні до екологічних аспектів своєї діяльності. Основні аспекти, які стосуються екологічних стандартів у сільському господарстві, включають:

– збереження ґрунтів: Здорові ґрунти є основою сільськогосподарського виробництва, і їх забруднення або ерозія можуть вплинути на врожайність і якість продукції. Інвестори мають враховувати заходи для збереження та охорони ґрунтів;

– водні ресурси: використання водних ресурсів у сільському господарстві також підпадає під контроль. Інвестори повинні дбати про збереження водних екосистем та дотримання стандартів щодо водовикористання та обробки стічних вод;

– запобігання забрудненню: виробництво сільськогосподарської продукції може супроводжуватися застосуванням пестицидів, добрив і інших хімічних речовин. Інвестори повинні вдаватися до екологічно чистих методів виробництва та дотримання норм щодо збереження навколишнього середовища;

– біорізноманітність: сільське господарство може впливати на рослинний та тваринний світ. Інвестори повинні розглядати можливості для збереження

біорізноманітності та дотримання законодавства, що регулює це питання [8, с. 231].

Дотримання екологічних стандартів може вплинути на вибір інвестиційних проєктів, технологій та методів виробництва. Інвестори, які активно працюють над зменшенням впливу своєї діяльності на довкілля, можуть мати конкурентну перевагу та сприяти сталому розвитку сільського господарства).

З огляду на ці особливості, інвестиційна діяльність аграрних підприємств повинна бути добре обдуманною і враховувати усі внутрішні та зовнішні фактори, що впливають на сільськогосподарську діяльність.

1.3. Методичні засади управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств

Дослідження інвестування аграрних підприємств в умовах ринкових відносин вимагає всебічного підходу і вивчення з різних точок зору, використання різних методологічних підходів та відповідного методичного апарату. Це дослідження охоплює різні рівні інвестиційної діяльності.

Зазвичай, основні показники ефективності інвестування варіюються на макrorівні (як рівень ресурсного забезпечення капітальних і фінансових інвестицій, галузева та регіональна концентрація інвестиційних ресурсів, інвестиційний клімат в країні) і мікрорівні (як ресурсне забезпечення інвестицій в основні засоби на рівні підприємств, фінансові інвестиційні інструменти на рівні індивідуальних та інституційних інвесторів, якість інвестиційних інструментів; інвестиційна привабливість підприємств, цінних паперів, об'єктів нерухомості) [27, с. 140].

Методичні засади управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств — це основні принципи та підходи, які допомагають керівництву аграрного підприємства ефективно планувати, здійснювати та контролювати інвестиційні проєкти в аграрній сфері. Основні аспекти методичних засад

управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств представимо на рис. 1.2.

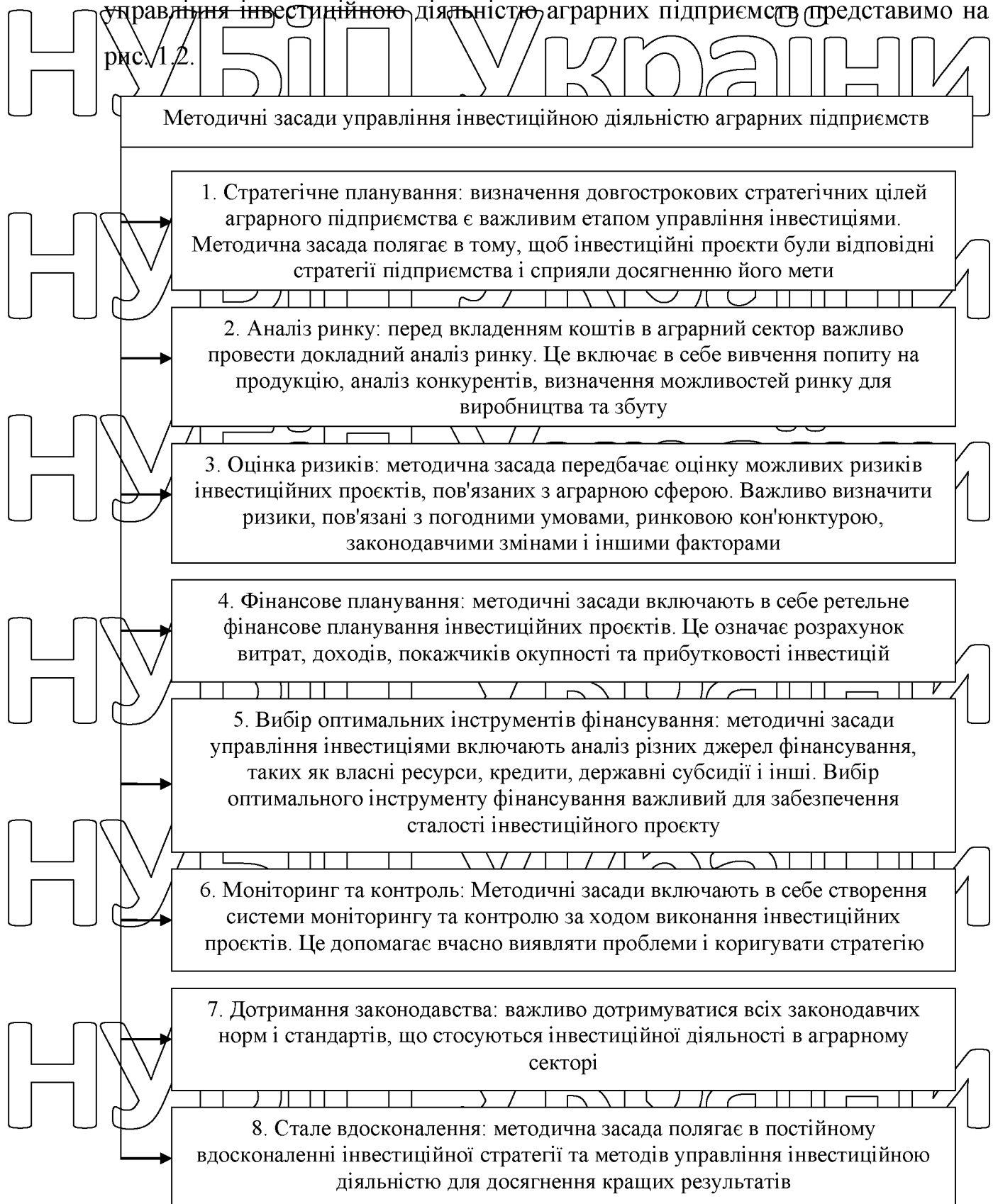

Рис. 1.2. Методичні засади управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств

Джерело: побудовано автором

Розглянемо основні аспекти методичних засад управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств.

1. Стратегічне планування: сутність стратегічного планування полягає у визначенні довгострокових стратегічних цілей аграрного підприємства та забезпеченні відповідності інвестиційних проєктів цим цілям. Ця методична засада є ключовою для успішної інвестиційної діяльності на аграрному ринку. Давайте переформулюємо це відповідно до вашого запиту:

Один із важливих етапів управління інвестиціями в аграрних підприємствах – це стратегічне планування, де визначено довгострокові стратегічні цілі підприємства. Методична основа цього підходу полягає в тому, щоб інвестиційні проєкти відповідали стратегічній спрямованості підприємства та сприяли досягненню його стратегічних цілей.

2. Аналіз ринку: перед інвестуванням у сільське господарство – це ключовий етап в прийнятті обґрунтованих рішень. Цей процес включає наступні важливі кроки:

Перед інвестуванням у сільське господарство, необхідно ретельно вивчити ринок. Цей процес включає наступні важливі кроки:

– вивчення попиту: ретельно вивчити попит на продукцію сільського господарства. Визначити, які продукти або послуги мають найвищий попит на ринку і які фактори впливають на нього, такі як зміна споживчих уподобань, демографічні тенденції тощо;

– аналіз конкурентів: визначити основних конкурентів на ринку. Розглянути їхні сильні та слабкі сторони, а також стратегії, які вони використовують. Це допоможе зрозуміти, як можна виділитися серед конкурентів;

– оцінка можливостей ринку: визначити можливості для виробництва та збуту на ринку. Розглянути потенційні ніші або сегменти ринку, які можуть бути цікавими для вашого підприємства. Враховувати також ризики, пов'язані з ринковими змінами;

аналіз ринкових тенденцій: слідкувати за актуальними ринковими тенденціями і змінами у законодавстві, які можуть вплинути на сільське господарство, розглянути також екологічні та соціальні аспекти, які можуть мати важливе значення для ринку;

– аналіз ризиків та можливостей: визначити ключові ризики, пов'язані з інвестиціями в сільське господарство, а також можливості для зменшення цих ризиків. Обґрунтований план інвестицій повинен враховувати різні сценарії розвитку подій;

– фінансовий аналіз: оцінити фінансові аспекти інвестиції, включаючи очікувані витрати, доходи та строки окупності. Ретельний аналіз фінансових показників допоможе визначити, чи є інвестиція прибутковою.

Проведення аналізу ринку перед інвестиціями допоможе приймати обґрунтовані рішення та зменшити ризики в сільському господарстві.

3. Оцінка ризиків є важливим етапом при розгляді інвестиційних проєктів у сільському господарстві. Для методична засада передбачає аналіз можливих небезпек, які можуть виникнути у зв'язку з інвестиціями в аграрний сектор. До цих ризиків відносяться:

– погодні ризики: зміни в погодних умовах можуть вплинути на врожайність і виробництво сільськогосподарських культур. Поширені стихійні лиха, такі як посухи або повені, можуть значно зменшити врожай і вплинути на прибутковість проєкту;

– ринкові ризики: зміни на ринку, такі як коливання цін на сільськогосподарську продукцію, можуть вплинути на доходи від інвестицій.

Попит і пропозиція також можуть змінюватися відповідно до різних факторів;

– законодавчі ризики: зміни в законодавстві або регуляторних вимогах можуть вплинути на умови проведення сільськогосподарської діяльності та інвестицій. Нові правила щодо земельної власності, податкові реформи або екологічні стандарти можуть вплинути на проєкт;

технічні ризики: технічні проблеми або непередбачувані витрати при впровадженні нових технологій або обладнання можуть вплинути на бюджет проєкту;

– екологічні ризики: негативний вплив на навколишнє середовище та вимоги щодо дотримання екологічних стандартів можуть вплинути на діяльність сільськогосподарських проєктів і вимагати додаткових витрат.

Оцінка цих ризиків допоможе розробити плани для їх запобігання або зменшення та зробити більш обґрунтовані рішення щодо інвестицій у сільське господарство [33, с. 118; 36, с. 165].

4. Фінансове планування в інвестиційних проєктах є важливою методичною засадою. Це включає в себе ретельний розрахунок фінансових аспектів, таких як витрати, доходи, показники окупності та прибутковості:

– розрахунок витрат: спочатку необхідно ретельно оцінити всі витрати, пов'язані з інвестиційним проєктом. Це включає витрати на придбання обладнання, будівництво, земельні права, оплату праці та інші витрати. Розрахунок витрат допомагає визначити загальну вартість проєкту,

– розрахунок доходів: після цього необхідно ретельно оцінити очікувані доходи від проєкту. Це може включати в себе прогнозовані прибутки від продажу продукції або послуг, які надає проєкт;

– показники окупності: розрахунок показників окупності, таких як період повернення інвестицій (ROI) і чистий дисконтований прибуток (NPV), допомагає визначити, скільки часу потрібно для того, щоб повернути інвестиції і які вони приносять з прибутком;

– прибутковість: аналіз прибутковості проєкту дає уявлення про те, наскільки інвестиції будуть прибутковими в майбутньому. Цей показник допомагає приймати обґрунтовані рішення щодо інвестування [57, с. 116].

Ретельне фінансове планування є ключовим етапом у розгляді інвестиційних проєктів і допомагає зробити обґрунтовані рішення щодо їх прибутковості і доцільності.

5. Аналіз і вибір оптимальних інструментів фінансування є важливою методичною засадою управління інвестиціями. Цей процес включає в себе оцінку різних джерел фінансування, які можуть бути використані для інвестиційних проектів, таких як власні ресурси, кредити, державні субсидії та інші фінансові інструменти [7; 50, с. 181].

Розглянемо цей процес більш докладно:

– власні ресурси: один з можливих джерел фінансування – це власні фінансові ресурси підприємства. Це може включати в себе прибуток, резерви або засоби, які підприємство вже має на рахунках. Використання власних

ресурсів може бути вигідним, оскільки не вимагає сплати відсотків або інших витрат, пов'язаних з позиками;

– кредити: іншим можливим джерелом фінансування є залучення кредитів від банків або фінансових установ. Перед вибором цього інструменту необхідно оцінити вартість кредитів, їхні умови та відсоткові ставки;

– державні субсидії: деякі інвестиційні проекти можуть отримувати підтримку від держави у вигляді субсидій, грантів або інших фінансових інструментів. Перед використанням державної підтримки, важливо вивчити умови та вимоги, пов'язані з її отриманням;

– інші фінансові інструменти: крім вищезазначених джерел, інвестиційні проекти можуть користуватися іншими фінансовими інструментами, такими як видача корпоративних облігацій або залучення інвесторів [8, с. 213].

Вибір оптимального інструменту фінансування важливий для забезпечення сталості інвестиційного проекту і має враховувати вартість капіталу, ризики та потреби проекту. Методичні засади допомагають ретельно оцінити ці фактори і прийняти обґрунтоване рішення щодо фінансування.

6. Моніторинг та контроль: методичні засади передбачають наявність системи моніторингу та контролю за процесом виконання інвестиційних проектів. Ця система відіграє важливу роль у забезпеченні успішності проектів

та вчасному виявленні можливих проблем. Моніторинг та контроль полягають у наступних діях:

- відстеження виконання плану: моніторинг передбачає стеження за тим, як відбувається виконання інвестиційного плану. Це включає в себе слідування за тим, чи дотримуються терміни, бюджет та інші показники, встановлені для проєкту;

- виявлення проблем: під час моніторингу важливо вчасно виявляти будь-які проблеми або затримки у виконанні проєкту. Це дозволяє приймати швидкі корективні заходи та уникати подальших ускладнень;

- коригування стратегії: якщо під час моніторингу виявляються проблеми або зміни у ситуації, може бути необхідне коригування стратегії проєкту. Наприклад, зміна бюджету, термінів або інших параметрів;

- звітність та комунікація: важливо мати систему звітності та комунікації, яка дозволяє інформувати всі зацікавлені сторони про хід виконання проєкту. Це включає звіти про прогрес, фінансову звітність та іншу інформацію;

- планування на майбутнє: на основі результатів моніторингу і контролю можна розробити план на майбутнє, включаючи корекцію стратегії та визначення дій наступних кроків.

Моніторинг та контроль є важливою частиною методичних засад управління інвестиціями і сприяють успішному виконанню проєктів та досягненню їхніх цілей.

7. Дотримання законодавства: забезпечення дотримання законодавства є необхідною складовою методичних засад управління інвестиціями в аграрному секторі. Це передбачає наступні аспекти:

- знання законодавства: щоб ефективно виконувати інвестиційні проєкти, підприємству необхідно мати глибоке розуміння законодавчих норм і стандартів, які регулюють інвестиційну діяльність в аграрному секторі. Це включає в себе фінансові, податкові, природоохоронні, трудові і інші аспекти законодавства;

відповідність нормам: підприємство повинно забезпечити відповідність своєї інвестиційної діяльності всім вимогам законодавства. Це включає в себе правильну реєстрацію інвестиційних проєктів, виконання вимог щодо охорони навколишнього середовища, регулярне подання фінансової звітності та інше;

– податкова відповідність: важливо дотримуватися податкового законодавства та вчасно сплачувати всі податки і збори, пов'язані з інвестиційною діяльністю. Це включає в себе податки на прибуток, ПДВ, акцизи та інші податки;

– правові угоди та контракти: усі правові угоди та контракти, пов'язані з інвестиційною діяльністю, повинні відповідати вимогам законодавства і бути юридично обґрунтованими;

– захист прав та інтересів: підприємство повинно дбати про захист своїх прав і інтересів у випадку спорів чи конфліктів, що виникають у процесі інвестиційної діяльності;

– постійне оновлення: законодавство може змінюватися, тому важливо постійно оновлювати знання та процедури, що стосуються інвестицій, і відповідно до цього адаптувати свою діяльність [29, с. 37; 45, с. 90; 56].

Забезпечення дотримання законодавства допомагає підприємству уникати правових проблем і ризиків, зберігати добре ренутацию та забезпечити стабільність інвестиційних проєктів.

8. Стале вдосконалення: забезпечення сталого вдосконалення є важливою методичною засадою управління інвестиціями. Це означає:

– постійний аналіз і оцінка: підприємство повинно постійно аналізувати свою інвестиційну діяльність, оцінювати результати та виявляти можливості для поліпшення.

– аналіз ринку та конкурентів: постійне спостереження за ринковими тенденціями та діями конкурентів допомагає адаптувати інвестиційну стратегію до змін на ринку;

розробка нових стратегій: вдосконалення включає розробку нових інвестиційних стратегій, які враховують зміни в умовах ринку та споживчих уподобаннях;

– використання нових технологій: сучасні технології можуть покращити ефективність інвестиційної діяльності. Підприємство повинно бути відкрите до впровадження нових інновацій;

– навчання та розвиток персоналу: розвиток інвестиційної діяльності вимагає підготовки та розвитку персоналу. Підприємство повинно надавати можливості навчання та підвищення кваліфікації співробітників;

– залучення експертів: підприємство може залучати зовнішніх експертів і консультантів для отримання додаткової експертної допомоги та порад;

– внутрішній аудит: проведення внутрішнього аудиту інвестиційної діяльності допомагає виявити слабкі сторони та можливості для вдосконалення.

Забезпечення сталого вдосконалення допомагає підприємству залишатися конкурентоспроможним і досягати кращих результатів у сфері інвестиційної діяльності. Ці методичні засади допомагають аграрним підприємствам ефективно управляти інвестиційною діяльністю та досягати

планованих цілей у сільському господарстві. Для підвищення ефективності виробництва в аграрному секторі важливими є організаційно-економічні фактори та складові науково-технічного прогресу. Найважливішими

аспектами інноваційно-інвестиційної діяльності є створення і впровадження нових видів техніки, технологій та продукції. Ці інновації мають бути спрямовані на використання високотехнологічних рішень та забезпечення конкурентоспроможності. Держава, у свою чергу, повинна підтримувати цей процес та стимулювати впровадження інновацій на різних етапах

інвестиційних проєктів [17, с. 101]. Отже, до основних аспектів методичних засад управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств можна

віднести: 1) стратегічне планування; 2) аналіз ринку; 3) оцінка ризиків; 4) фінансове планування; 5) вибір оптимальних інструментів фінансування; 6)

розробка нових стратегій: вдосконалення включає розробку нових інвестиційних стратегій, які враховують зміни в умовах ринку та споживчих уподобаннях;

моніторинг та контроль; 7) дотримання законодавства; 8) стале вдосконалення. Ці методичні засади допомагають аграрним підприємствам ефективно керувати інвестиційною діяльністю та досягати планованих цілей у сільському господарстві.

Таким чином, інвестиційна діяльність підприємства – це сукупність заходів та конкретних дій, спрямованих на залучення інвестиційних ресурсів та їх використання у виробничих і інших сферах підприємства з метою отримання прибутку або досягнення інших соціальних користей. Інвестиційна діяльність підприємства визначається як комплекс заходів та операцій,

спрямованих на залучення і використання інвестиційних ресурсів з метою досягнення фінансових та стратегічних цілей підприємства. Ця діяльність включає в себе пошук джерел інвестицій, їх оцінку, вибір конкретних об'єктів для інвестування, фінансування проєктів, реалізацію та моніторинг інвестицій,

а також оцінку результатів. Інвестиційна діяльність підприємства є необхідною для забезпечення його стійкого розвитку, підвищення конкурентоспроможності та досягнення стратегічних цілей.

До основних аспектів методичних засад управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств можна віднести: 1) стратегічне планування; 2) аналіз ринку; 3) оцінка ризиків; 4) фінансове планування; 5) вибір оптимальних інструментів фінансування; 6) моніторинг та контроль; 7) дотримання законодавства; 8) стале вдосконалення. Ці методичні засади допомагають аграрним підприємствам ефективно керувати інвестиційною діяльністю та досягати планованих цілей у сільському господарстві. Дані методичні підходи сприяють аграрним підприємствам у результативному управлінні інвестиційною діяльністю та досягненні запланованих цілей у сфері сільського господарства.

РОЗДІЛ 2

НАЛІЗ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ ПРАТ «КОМБІНАТ «ПРИДНІПРОВСЬКИЙ»

2.1 Фінансово-економічна характеристика ПрАТ «Комбінат «Придніпровський»

Об'єктом роботи обрано аграрне підприємство Приватне акціонерне товариство «КОМБІНАТ «ПРИДНІПРОВСЬКИЙ». Юридична адреса:

Україна, 49051, Дніпропетровська обл., місто Дніпро, вулиця Журналістів, будинок 15. ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» був засновано на базі Дніпропетровського міського молзаводу №2, побудованого ще у 1976 р.

Основна сфера діяльності підприємства – молочна промисловість.

Протягом свого існування комбінат став відомим як виробник високоякісних молочних продуктів у різноманітному асортименті і утримує лідерські позиції на українському ринку протягом багатьох років. Щоденно обробляється понад 250 тонн молока. ПрАТ «Комбінат «Придніпровський»

виготовляє продукцію, яку представляє під торговими марками «Злагода» та «Любимчик». Наразі підприємство входить до п'ятірки найпотужніших виробників молочних продуктів в Україні [46].

Основним напрямком діяльності є оброблення молока та виробництво масла та сиру. Крім того, підприємство також займається іншими видами діяльності, включаючи:

10.51 Перероблення молока, виробництво масла та сиру;
10.86 Виробництво дитячого харчування та дієтичних харчових продуктів;

36.00 Забір, очищення та постачання води;

46.39 Неспеціалізована оптова торгівля продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами;

47.11 Роздрібна торгівля в неспеціалізованих магазинах переважно продуктами харчування, напоями та тютюновими виробами;

49.41 Вантажний автомобільний транспорт;

52.29 Інша допоміжна діяльність у сфері транспорту та ін.

Загальний асортимент продукції налічує більше ніж 100 найменувань.

Таблиця 2.1

Інформація щодо динаміки обсягів реалізації основних видів продукції ПАТ «Комбінат «Придніпровський» у 2020-2022 рр., тис. грн.

	Продукція	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхил. 2022/2020 рр.	
					абсолютне	відносне, %
1	Кисломолочна продукція	288899	279015	399991	111092	38,45
2	Сири кисломолочні	448619	564710	670758	222139	49,52
3	Сметана	270537	330396	359360	88823	32,83
4	Молоко нормалізоване	483162	524707	510053	26891	5,57

Джерело: побудовано автором

За даними за 2022 рік, ПАТ «Комбінат «Придніпровський» виробило наступні обсяги продукції: кисломолочна продукція: 399,991 тис. грн.; сири кисломолочні: 670,758 тис. грн.; сметана: 359,360 тис. грн.; молоко нормалізоване: 510,053 тис. грн.

Важливо відзначити, що підприємство вдіяло контроль умов виробництва, зберігання та транспортування продукції, починаючи з фермерських господарств і до прилавків магазинів. Особлива увага приділяється якості продукції, і контроль за нею проводиться за допомогою власної лабораторії та акредитованої Державним відділом сертифікації, метрології і стандартизації України. Це свідчить про високий ступінь відповідальності та якості продукції, яку компанія виробляє.

На сьогоднішній день ПАТ «Комбінат «Придніпровський» представлено трьома торговими марками:

1. «Злагода» ця торгова марка включає в себе широкий асортимент молочної продукції, включаючи дитяче пастеризоване молоко, кефір, та йогурти, які розфасовуються у 200-грамових скляних пляшках. Використання

екла в упаковці гарантує відсутність шкідливих хімічних сполук і є найкращим варіантом для зберігання натуральних продуктів.

2. «Злагода малятко» – ця торгова марка спеціалізується на продуктах з низьким ціновим сегментом, які постачаються на великі підприємства та видаються працівникам, які працюють в тяжких умовах. Це включає в себе кефіри та молоко.

3. «Любимчик» – ця марка представлена соціально орієнтованими продуктами з низькими цінами, такими як сиркові маси з ізюмом, курагою, і ваніліном.

Кожна з цих марок відповідає потребам різних категорій споживачів та промонує високоякісну молочну продукцію з урахуванням різних цінових та соціальних аспектів.

Продукція, позначена торговою маркою «Злагода» була удостоєна Диплому якості Євроринку. Ця нагорода підкреслює високу якість продуктів, сучасну упаковку та натуральність, які характеризують продукцію «Злагода». Ці якості зарекомендували себе та виборили довіру споживачів як в Україні, так і в інших країнах. Більше того, підприємство отримувало нагороди на міжнародних виставках, конференціях, ярмарках та дегустаціях, які проводилися у різних країнах, включаючи США, Францію, Швейцарію, Бельгію, Німеччину та Україну. Ці нагороди свідчать про визнання якості продукції «Злагода» на міжнародному рівні та підтверджують високий стандарт виробництва та представлення цієї продукції на ринку.

ПРАТ «Комбінат «Придніпровський» не обмежується внутрішнім ринком і розширює свою присутність за межами України. Його продукція постачається до країн, таких як Молдова, США та Азербайджан.

Структура ПАТ «Комбінат «Придніпровський» включає в себе кілька підприємств: Васильківський сирзавод, Царичанський маслозавод, Перещепинський молочний цех, Новомосковський фруктовий цех.

Крім того, підприємство має філії у таких великих містах України, як Київ, Одеса та Харків. Ця розгалужена мережа допомагає розширити

доступність та популярність продукції «Комбінату «Придніпровський» як на внутрішньому, так і на міжнародному ринку.

Організаційна структура ПРАТ «Комбінат «Придніпровський» відзначається лінійно-функціональною організацією, яка побудована на основі вертикальної ієрархії, де керівництво та керівницькі функції розподіляються від верхнього рівня до нижнього. Ця структура сформувалася протягом багатьох років впливу стратегії розвитку, орієнтованої на кілька ключових принципів:

- диверсифікація виробництва: розширення асортименту продукції та видів діяльності для забезпечення різноманітності та конкурентоспроможності на ринку;

- перехід на сировину власного виробництва: зменшення залежності від зовнішніх постачальників шляхом вирощування власних сировинних матеріалів;

- інноваційний підхід: запровадження нових технологій та підходів для покращення продукції та процесів;

- екологічна безпека: звернення уваги на збереження навколишнього середовища та зменшення впливу на нього;

- соціальна відповідальність: дотримання високих стандартів соціальної відповідальності та відносин зі спільнотами.

Ці принципи визначають специфіку організаційної структури і допомагають підприємству досягати своїх стратегічних цілей.

Управління в акціонерному товаристві розподіляється між декількома ключовими органами, кожен з яких відповідає за певні аспекти управління та контролю. Збори акціонерів є вищим органом управління товариства.

Наглядова рада здійснює керівництво діяльністю товариства в період між зборами акціонерів. Керівництво поточною діяльністю товариства здійснює

директор. Ця організаційна структура дозволяє забезпечити ефективне управління та контроль за діяльністю акціонерного товариства, розподіливши функції та відповідальність між різними органами управління.

У додатку А представлена ієрархічна лінійно-функціональна структура підприємства ПрАТ «Комбінат «Придніпровський».

Діяльність даного підприємства відзначається відсутністю негативного впливу на природне середовище та не потребує спеціальних інвестицій у будівництво нових основних засобів. Варто відзначити, що підприємство славиться своєю високою технологічною культурою та професіоналізмом персоналу. Також важливо відзначити, що продукція цього підприємства користується визнанням серед споживачів, що свідчить про правильний вектор розвитку та можливість досягнення нових вершин у майбутньому.

Основною та найважливішою метою ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» є встановлення та зміцнення стійкої конкурентоспроможної позиції на ринку. З цією метою підприємство постійно

розширює виробництво, збільшує асортимент, активно працює над новими продуктами та торговельними брендами, проводить модернізацію та розвиток.

Не виконується для задоволення високих вимог і побажань різноманітних клієнтів і споживачів, що дозволяє підтверджувати свою лідерську позицію та готовність до подальшого зростання.

У додатку Б представлено аналіз зовнішнього та внутрішнього середовища ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» за допомогою SWOT-аналізу. У додатку В узагальнені фактори зовнішнього середовища, що впливають на функціонування ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» у

сучасних вітчизняних умовах господарювання. Аналіз SWOT та PEST факторів вказує на те, що найбільший вплив на компанію мають воєнно-політичні та правові аспекти, зокрема зростання акцизного збору та підвищення податкового тиску. Також, економічні фактори грають значущу роль, включаючи збільшення вартості сировини та матеріалів, нестабільну ситуацію на ринку сировини, зниження рівня доходів населення та зменшення попиту через заглиблення економічного спаду, викликаного воєнним станом в країні.

За даними фінансової звітності, яка наведена у Додатку Г, здійснено оцінку ефективності фінансової діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» може бути проведена за допомогою показників прибутку.

Показники прибутку визначають, наскільки успішно підприємство генерує прибуток від своєї діяльності. Для цього можна використовувати різні фінансові показники, такі як чистий прибуток, рентабельність продажів, рентабельність активів, рентабельність власного капіталу та інші.

Аналіз показників прибутку дозволяє оцінити фінансовий стан та прибутковість підприємства. Важливо враховувати, що ефективність діяльності повинна бути оцінена в контексті стратегічних цілей та обставин, в яких діє підприємство. Також, цей аналіз може бути доповнений іншими фінансовими та нематеріальними показниками, щоб отримати більш повну картину ефективності (табл. 2.2).

Таблиця 2.2

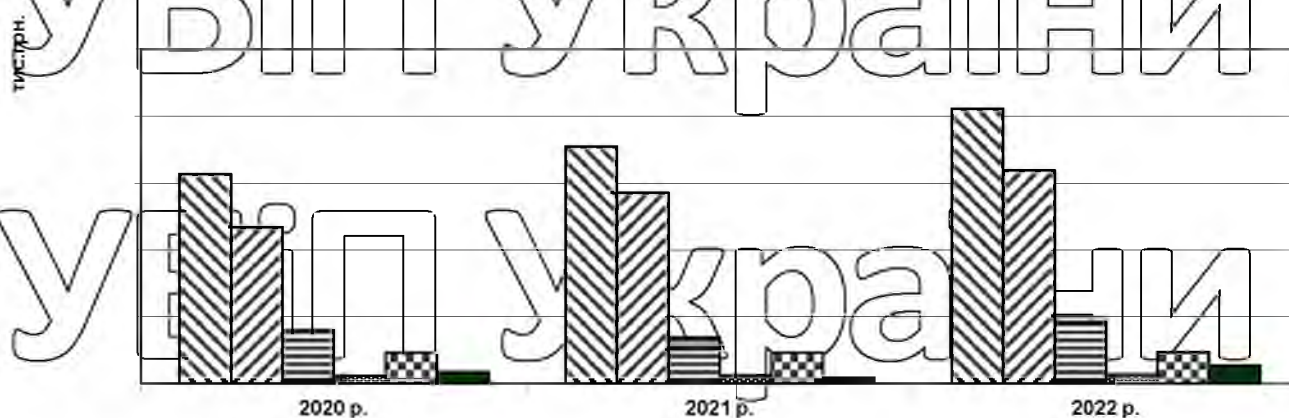
Динаміка фінансових результатів ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» за 2020-2022 рр.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022/2020 рр.	
				абсол.	відн, %
Чистий дохід від реалізації продукції	1565803	1773469	2054535	488732	31,21
Собівартість реалізованої продукції	1170541	1427173	1594123	423582	36,19
Валовий: прибуток	395262	346296	460412	65150	16,48
Інші операційні доходи	3532	5388	10284	6752	191,17
Адміністративні витрати	57618	61466	68738	11120	19,30
Витрати на збут	230715	230705	235213	4498	1,95
Інші операційні витрати	5498	3507	3400	-2098	-38,16
Інші доходи	50	14	929	879	1758,00
Фінансові витрати	619	69	4	-606	-99,34
Чистий прибуток	84444	44304	133076	48632	57,59

Джерело: розраховано автором на основі даних підприємства

Аналіз наведених розрахунків в таблиці 2.2 показує, що на підприємстві ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» чистий дохід від реалізації продукції у 2022 році збільшився порівняно з 2020 роком на 488,732 тисячі гривень, що

призвело до появи додаткового валового прибутку у сумі 65,150 тисяч гривень. Прибуток перевищив витрати. Тому підприємство отримало прибуток у 2022 році в розмірі 133,076 тисяч гривень, що на 48,632 тисячі гривень більше, ніж у 2020 році. Це свідчить про покращення фінансового результату ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» в порівнянні з попереднім роком (рис. 2.1).

□ Чистий дохід від реалізації продукції ■ Собівартість реалізованої продукції ■ Валовий прибуток
 ■ Адміністративні витрати ■ Витрати на збут ■ Чистий фінансовий результат: прибуток

Рис. 2.1. Динаміка основних показників фінансової діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» за 2020-2022 рр.

Проаналізуємо склад та структуру активів ПрАТ «Комбінат

«Придніпровський» (табл. 2.3, рис. 2.3).

Таблиця 2.3

Склад і структура активів ПрАТ «Комбінат «Придніпровський»

Показник	2020 р.		2021 р.		2022 р.		Відхилення 2022/2020 рр.	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Необоротні активи	209716	53,89	216044	46,78	215712	37,51	5996	-30,40
Матеріальні оборотні засоби	179447	46,11	245774	53,22	359442	62,49	179995	35,52
Усього	389163	100	461818	100	575154	100	185991	*

Джерело: розраховано автором

За роки 2020 і 2022 необоротні активи становили значну частку в загальній вартості активів ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». Аналіз

структури активів вказує, що у 2020 році 53,89% активів припадало на необоротні активи, тоді як оборотні активи становили 46,11%. Проте, у 2022 році ситуація змінилася, і необоротні активи стали складати лише 37,51% від загальної суми активів, тоді як оборотні активи зростали до 62,49%. Це зменшення частки необоротних активів може свідчити про погіршення матеріально-технічної бази ПрАТ «Комбінат «Придніпровський».

У таких умовах підприємству слід працювати над оптимізацією загального обсягу та структури необоротних активів, підвищувати ефективність використання необоротних активів, а також зменшувати знос

основних засобів. Ці заходи спрямовані на забезпечення належного рівня виробничих потужностей і можуть сприяти покращенню фінансової стійкості ПрАТ «Комбінат «Придніпровський».

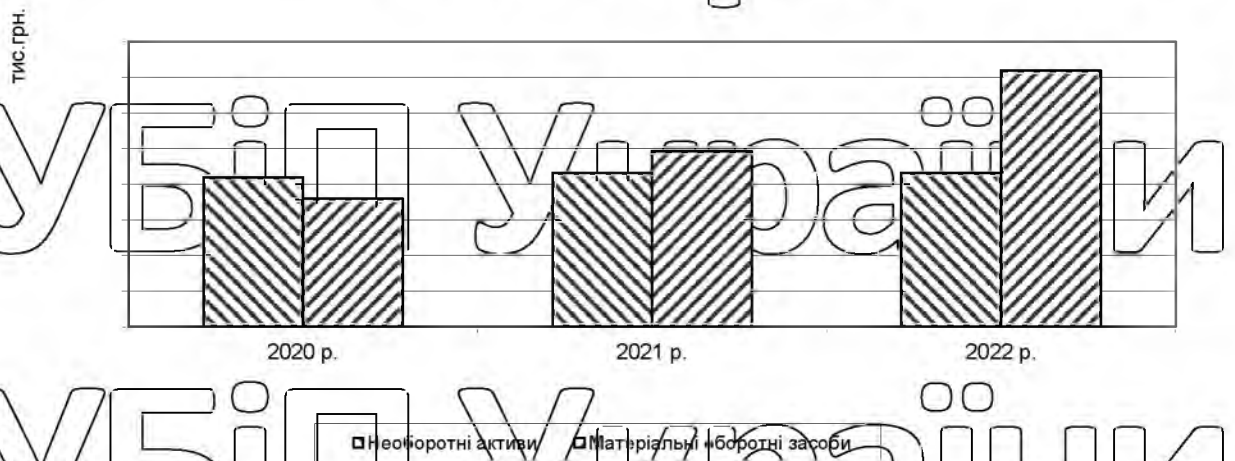

Рис. 2.2. Склад активів ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» у 2020-2022 рр.

Матеріальні оборотні засоби становлять значну частину оборотних активів на ПрАТ «Комбінат «Придніпровський».

Управління необоротними активами є невід'ємною частиною діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський».

Проаналізуємо основні засоби ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» (табл. 2.4). У 2022 році обсяг виробництва збільшився на 30%, що складає майже 488,732 тис. грн. в порівнянні з 2020 роком. Фондовіддача впала у 2021 році порівняно з 2020 роком на 0,24 пункти. Зниження фондовіддачі свідчить

про менш ефективне використання основних засобів порівняно з попереднім роком. У 2022 році фондівдача збільшилася майже на одиницю порівняно з 2021 роком, що свідчить про позитивну динаміку у діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський».

Таблиця 2.4

Динаміка зміни основних засобів ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» за 2020-2022 рр., тис.грн.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення 2022/2020 рр.	
				абсол.	відн, %
Залишкова вартість, тис. грн.	208875	215142	214937	6062	2,90
Знос, тис. грн.	176489	203044	235776	59287	33,59
Первісна вартість, тис. грн.	385364	418186	450713	65349	16,96
Коефіцієнт зносу, %	0,46	0,49	0,52	0,06	13,04
Коефіцієнт придатності, %	0,54	0,51	0,48	-0,06	-11,11
Обсяг виробництва, тис. грн.	1565803	1773469	2054535	488732	31,21
Основні засоби, тис. грн.	208875	215142	214937	6062	2,90
Фондовіддача ОЗ	8,49	7,28	8,25	0,24	-2,83

Джерело: розраховано автором

Фондовіддача відображає ефективність використання основних засобів, які становлять основу необоротних активів ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». Позитивним є зростання цього показника, тобто збільшення чистого доходу (виручки) від реалізації продукції на одиницю вартості основних засобів.

Коефіцієнт зносу в 2020 році становив 0,46, що означає, що 46% основних засобів були зношеними. У 2021 році цей коефіцієнт збільшився до 49%, а у 2022 році до 52%. Збільшення коефіцієнта зносу свідчить про погіршення стану основних засобів. Зменшення кількості придатних до подальшого використання основних фондів є наслідком цього збільшення коефіцієнта зносу.

Станом на 31 грудня 2022 року на балансі ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» основні засоби обліковувалися за залишковою вартістю 214937 тис. грн (первісна вартість – 450713 тис. грн), при цьому знос склав 235776 тис. грн, що представляє 52,3% від первинної вартості. Це означає, що

при зменшенні необоротних активів спостерігається погіршення матеріально-технічної бази ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». Значущий знос основних засобів свідчить про необхідність удосконалення політики управління необоротними активами. Лише за наявності відповідної матеріально-технічної бази підприємство може зменшити збитковість та зберегти фінансову стійкість.

У табл. 2.5 представлена інформація для аналізу показників рентабельності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». За даними, які представлені в табл. 2.5 відмітимо, що у 2020-2022 рр. на підприємстві спостерігається високий показник рентабельності продажів, який змінювався від 25,24% до 22,41%. Однак, важливо відзначити, що рентабельність обсягу продажів в 2022 році в порівнянні з 2020 роком зменшилася на 2,83 пункти.

Таблиця 2.5

Розрахунок і оцінка рентабельності обсягу продажів ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» за 2020-2022 р.

Показники	Роки		
	2020	2021	2022
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	1565803	1773469	2054535
Собівартість реалізації товарів, продукції, робіт, послуг, тис. грн.	1170541	1427173	1594123
Прибуток від реалізації, тис. грн.	395262	346296	460412
Рентабельність обсягу продажів, %	25,24	19,53	22,41

Джерело: розраховано автором

Підвищення рентабельності обсягу продажів у 2022 році порівняно з 2021 роком дійсно свідчить про покращення конкурентоспроможності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». Це може бути результатом різних факторів, таких як підвищення ефективності управління, оптимізація виробничих процесів, збільшення попиту на продукцію компанії або інші позитивні зміни в діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». Такий ріст є показником стабільності і успішності бізнесу. За даними, які представлені в табл. 2.6 відмітимо, що коефіцієнт рентабельності активів визначає, скільки чистого

прибутку припадає на кожен 1 гривню активів ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» і вказує на те, наскільки ефективно управляються цими активами. У 2020 році цей коефіцієнт становив 101,57, що свідчило про те, що на кожную гривню вкладених активів підприємство отримало 101,57 гривень чистого прибутку.

Таблиця 2.6

Аналіз показників рентабельності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» за 2020-2022 рр.

Показник	Значення показника			Відхилення 2022/2020		Нормативне значення
	2020 р.	2021 р.	2022 р.	±	%	
Коефіцієнт рентабельності активів	101,57	74,99	80,05	-21,52	-21,19	>0,1, збільшення
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,26	0,12	0,27	0,01	3,85	>0, збільшення
Коефіцієнт рентабельності діяльності	5,39	2,50	6,48	6,36	5241,92	>0, збільшення
Коефіцієнт рентабельності продукції	133,77	124,26	128,88	-4,89	-3,66	>0, збільшення

Джерело: розраховано автором

У 2021 та 2022 роках цей коефіцієнт показує тенденцію до збільшення і становив 74,99 та 80,05 відповідно. Це означає, що на кожную гривню активів припадає 74,99 і 80,05 гривень чистого прибутку відповідно. Хоча значення цього показника знизилось на 21,19% протягом років аналізу, воно все ще перевищує нормативне значення, яке зазвичай становить 0,1. Це вказує на те, що підприємство ефективно використовує свій майновий потенціал, хоча варто продовжувати звертати увагу на оптимізацію управління активами для збереження стійкої фінансової рентабельності.

Коефіцієнт рентабельності власного капіталу визначає, наскільки прибутковим є використання власного капіталу відносно прибутку ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». У 2020 році цей коефіцієнт становив 0,26, що

означає, що на кожну гривню власного капіталу підприємство отримало 26 копійок чистого прибутку. У 2021 році цей показник мав тенденцію до зменшення і становив 0,12, але у 2022 році він мав тенденцію до зростання до 0,27. Це вище за нормативне значення, яке зазвичай становить більше нуля,

що свідчить про позитивну динаміку в рентабельності власного капіталу. За роки аналізу, ефективність використання власного капіталу ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» зросла на 3,85%, що є позитивним сигналом для підприємства. Коефіцієнт рентабельності діяльності визначає, наскільки прибутковою є господарська діяльність підприємства, відображаючи

співвідношення чистого прибутку до чистого доходу від продажу продукції, товарів, робіт або послуг. Збільшення цього показника вказує на поліпшення ефективності фінансової діяльності підприємства, тоді як зменшення свідчить

про зниження цієї ефективності. Коефіцієнт рентабельності діяльності відображає прибутковість, яку підприємство отримує від реалізації продукції на кожну одиницю доходу. У 2020 році цей коефіцієнт становив 5,39, що означає, що за цей період підприємство ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» отримувало 5,39 гривень прибутку з кожної гривні чистого доходу. За період 2020-2022 років цей показник залишався вищим за нормативне значення (>0),

і в 2022 році склав 6,48 гривень прибутку на кожну гривню доходу. Це свідчить про позитивну динаміку ефективності фінансової діяльності підприємства.

Коефіцієнт рентабельності продукції визначається як відношення прибутку від продажу до собівартості продукції (робіт, послуг) і вказує, скільки прибутку підприємство отримує на одну гривню понесених витрат. Важливо відзначити, що цей показник перевищує нормативне значення (>0), і відзначається тенденцію до зростання протягом досліджуваних років: у 2020 році він склав 133,77; у 2021 – 124,26; у 2022 – 128,88. Ця позитивна динаміка свідчить про покращення рентабельності продукції, що є важливим аспектом

для ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». Розраховане значення показника рентабельності продукції свідчить, що у 2021 році підприємство здобуло прибуток в розмірі 124,26 грн. на 1 гривню витрат, вкладених у основну

діяльність. У порівнянні з звітним 2020 роком, коли показник склав 133,77 грн. на 1 грн. витрат, та 2022 роком, коли він становив 128,88 грн. на 1 грн. витрат, можна зазначити, що рентабельність продукції у 2021 році була нижчою, але показувала певну тенденцію до покращення в порівнянні з 2020 роком.

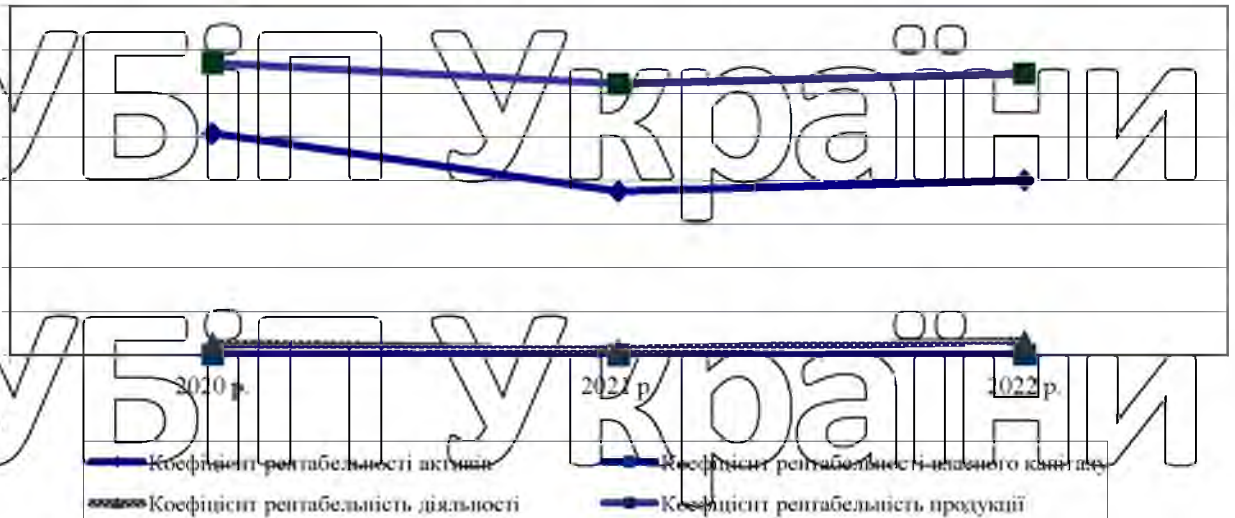

Рис. 2.3. Динаміка показників рентабельності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» за 2020-2022 рр.

На рис. 2.3 відображена динаміка зростання показників рентабельності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» за період 2020-2022 років. За цей часовий проміжок, можна помітити, що коефіцієнти рентабельності підприємства поступово зростають з кожним роком.

Отже, можна підкреслити, що на ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» обсяг виробництва в 2022 році збільшився на 36% у порівнянні з 2020 роком.

Чистий дохід від реалізації продукції також зріс майже на 60% порівняно з 2020 роком. Підприємство показало стабільно високі показники рентабельності, включаючи рентабельність продажів, рентабельність активів, рентабельність продукції та рентабельність діяльності протягом періоду з 2020 по 2022 роки.

2.2 Дослідження системи управління інвестиційною діяльністю ПрАТ «Комбінат «Придніпровський»

Результативність інвестиційної активності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» в певній мірі визначається структурою організації, яка включає сполучені структурні підрозділи ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». Ці підрозділи виконують двоїсту функцію: з одного боку, вони розробляють та приймають рішення щодо управління інвестиційною діяльністю, а з іншого боку, несуть повну відповідальність за реалізацію цих рішень. Організаційна структура управління інвестиційною діяльністю є фундаментальною для забезпечення такого процесу.

На сьогоднішній день, можемо констатувати наявність проблем у керуванні інвестиційною діяльністю Публічного акціонерного товариства «Комбінат «Придніпровський». Ці проблеми свідчать про низький рівень менеджменту та мають своїми основними причинами:

1. Непідготовленість менеджерів ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» до реалізації інвестиційних планів: відсутність відповідних навичок та знань серед керівного персоналу може ускладнювати ефективне управління інвестиціями. Розширюючи проблемні аспекти невідповідності менеджерів ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» до реалізації інвестиційних планів, слід відзначити наступні аспекти:

– ризик втрати інвестицій: навички та знання менеджерів стосовно управління інвестиціями є вирішальними для запобігання можливим втратам інвестиційних коштів. Непідготовленість може призвести до неправильних рішень та стратегічних помилок, що загрожує втратою капіталу;

– конкурентність на ринку: в умовах глобальної конкуренції правильне управління інвестиціями стає критичним. Відсутність необхідних навичок може призвести до відставання від конкурентів та втрати ринкової позиції;

– ефективність внутрішніх процесів: неадекватні знання та навички менеджерів можуть ускладнити впровадження ефективних внутрішніх процесів, які спрямовані на оптимізацію використання інвестиційних ресурсів та підвищення продуктивності підприємства;

відсутність відповідальності: необізнаність менеджерів у сфері інвестиційного управління може призвести до відсутності відповідальності за результати. Це може знизити мотивацію до досягнення високих інвестиційних цілей;

– недостатня прозорість інвестиційних процесів: відсутність навичок управління інвестиціями може призвести до недостатньої прозорості та контролю над інвестиційними проектами, що загрожує корпоративному управлінню.

Ці аспекти вказують на серйозну проблему невідповідності менеджерів до реалізації інвестиційних планів на ПрАТ «Комбінат «Придніпровський», яка потребує негайного вирішення для забезпечення стабільності та успіху підприємства.

2. Питання відсутності повного доступу до ринкової інформації є ще однією важливою складовою проблеми невідповідності менеджерів ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» до реалізації інвестиційних планів. Цей аспект може ускладнювати прийняття обґрунтованих інвестиційних рішень та їх успішну реалізацію з наступними важливими аспектами:

– ризик невірної прогнозу: обмежений доступ до актуальних ринкових даних обмежує здатність менеджерів до точного аналізу та прогнозу ринкових тенденцій. Це може спричинити невірні рішення і втрати капіталу;

– конкурентна перевага: конкуренти, які мають більший доступ до ринкової інформації, можуть визначити нові можливості швидше та зайняти перевагу на ринку. Обмежений доступ створює нерівні умови для змагання;

– відсутність стратегічності: наявність актуальної інформації є необхідною для розробки стратегії інвестування. Відсутність таких даних може призвести до відсутності чіткої інвестиційної стратегії;

– ризик залежності від сторонніх джерел: відсутність власних джерел ринкової інформації може змусити підприємство залежати від сторонніх постачальників таких даних, що може бути небезпечним при обробці конфіденційної інформації;

ризик недооцінки ринкових загроз: відсутність повного доступу до ринкової інформації може призвести до недооцінки ризиків та загроз, які можуть вплинути на інвестиційні проекти.

Цей аспект підсилює важливість забезпечення менеджерів необхідною ринковою інформацією для прийняття обґрунтованих рішень та успішної реалізації інвестиційних планів на ПрАТ «Комбінат «Придніпровський».

3. Слабка адаптованість організаційної структури ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» до змін на ринку є ще однією проблемою, яка ускладнює ефективну реалізацію інвестиційних планів. Цей аспект вказує на наступні

проблемні аспекти:

– відсутність гнучкості: організаційна структура підприємства може бути занадто жорсткою та неадаптованою до швидких змін у ринковому середовищі. Це може перешкоджати ефективній реакції на нові можливості або загрози;

– затримка в прийнятті рішень: наявність складних бюрократичних процесів та ієрархічної структури може призвести до затримок у процесі прийняття важливих рішень, що швидко втрачають актуальність у змінному ринковому середовищі.

– втрата ініціативи: наявність організаційних бар'єрів може призвести до втрати ініціативи серед співробітників, оскільки вони можуть відчувати, що їхні ідеї та пропозиції не мають можливості бути реалізованими.

– ресурсне пристосування: наявність неадаптованої структури може робити важким розподіл ресурсів підприємства для підтримки нових інвестиційних проектів або стратегічних ініціатив.

– культурні обмеження: організаційна культура підприємства може бути опором для змін та адаптації, якщо вона не сприяє відкритості та інноваціям.

Ця проблема вимагає перегляду та можливої реструктуризації організаційної структури, щоб забезпечити більшу гнучкість та адаптованість до змін на ринку, що стане важливим фактором для успішної реалізації інвестиційних планів.

4. Недостатній професіоналізм та досвід керівного складу ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» представляє собою ще одну значущу проблему, яка може суттєво вплинути на прийняття обґрунтованих інвестиційних рішень та їх успішну реалізацію. Низка аспектів цієї проблеми включають:

- недостатня компетентність: менеджери з недостатнім професіоналізмом можуть бути не здатні зрозуміти складні фінансові, стратегічні та інвестиційні питання. Це може призвести до прийняття невдалих рішень.

- ризик фінансових втрат: непрофесійний підхід до інвестицій може призвести до фінансових втрат та невдач в інвестиційних проєктах.

- втрата довіри інвесторів: наявність менеджерів із недостатнім досвідом та кваліфікацією може підірвати довіру інвесторів до підприємства.

- недосконалість стратегічного планування: відсутність професіоналізму може призвести до недостатньо обґрунтованих стратегій інвестування, що ризикує не досягти запланованих цілей.

- втрата можливостей: недостатній професіоналізм може призвести до упущених можливостей на ринку та втрати конкурентної переваги.

Цей аспект підкреслює важливість інвестування в розвиток керівного персоналу, підвищення їхньої кваліфікації та залучення кваліфікованих фахівців з досвідом, які можуть сприяти прийняттю обґрунтованих інвестиційних рішень і успішній реалізації інвестиційних проєктів.

5. Низький рівень кваліфікації робітників, зайнятих у сфері підготовки техніко-економічних обґрунтувань і рішень: відсутність кваліфікованих працівників у сфері підготовки інвестиційних обґрунтувань може ускладнювати розробку інвестиційних проєктів.

Ці аспекти вказують на важливість вдосконалення управлінських процесів та підвищення кваліфікації персоналу для ефективного управління інвестиціями у діяльності підприємства. Процес управління інвестиційною діяльністю у ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» піддається впливу двох

основних груп факторів: внутрішнього та зовнішнього середовища. Аналіз інвестиційно-інноваційної діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» включає п'ять взаємопов'язаних етапів, які функціонально взаємодіють між собою (рис. 2.4).

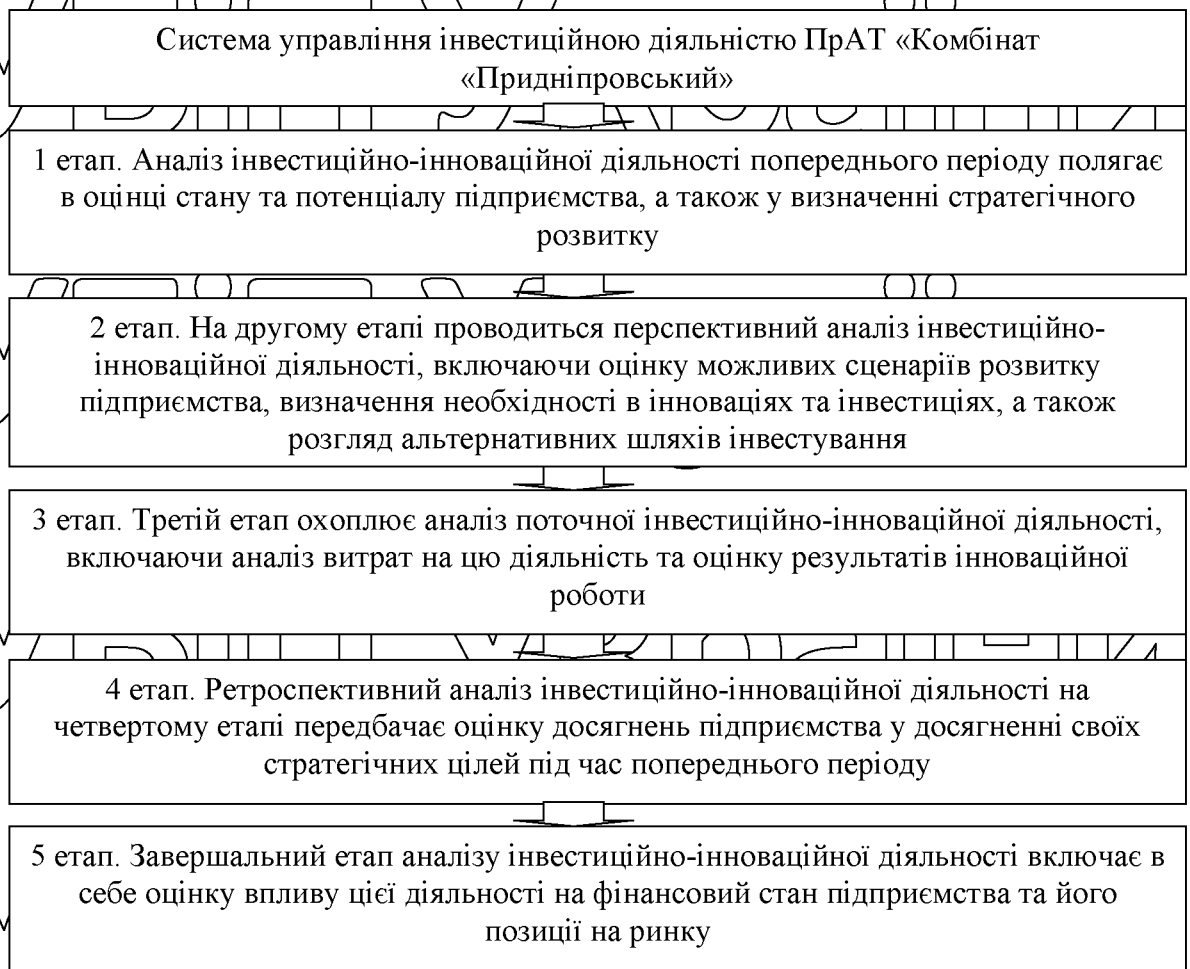

Рис. 2.4. Система управління інвестиційною діяльністю ПрАТ «Комбінат «Придніпровський»

На першому та другому етапах в процесі формування стратегічної політики ПрАТ «Комбінат «Придніпровський», ґрунтуючись на аналізі внутрішнього та зовнішнього середовища, досліджуються різні можливі сценарії розвитку ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». На цих етапах вивчаються можливості та потреби у інвестиціях, розглядаються альтернативні варіанти інвестування. Особливу увагу приділяють ролі власного капіталу у формуванні та розвитку інвестиційно-інноваційного потенціалу ПрАТ «Комбінат «Придніпровський».

На третьому етапі проводять оперативний аналіз інвестиційно-інноваційної діяльності. Цей аналіз включає наступні компоненти:

- аналіз поточної інвестиційно-інноваційної діяльності: детально оцінюються поточні інвестиційні проекти та їх результати;

- аналіз результативності інвестиційно-інноваційної діяльності: розраховуються ключові показники ефективності, такі як рентабельність акціонерного капіталу, коефіцієнт ліквідності, коефіцієнт використання ресурсів для інновацій тощо;

- аналіз витрат на інвестиційно-інноваційну діяльність: досліджуються витрати, пов'язані з дослідженнями та розробками, придбанням матеріальних та нематеріальних активів, та оцінюється їх ефективність;

- аналіз надійності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський»: вивчаються питання, пов'язані з фінансовою стабільністю та ризиками, які можуть впливати на інвестиційно-інноваційну діяльність підприємства.

Зокрема, в процесі аналізу поточної діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» розраховуються показники ефективності, такі як рентабельність акціонерного капіталу, коефіцієнт ліквідності, коефіцієнт використання ресурсів для інновацій, і проводиться аналіз поточних витрат на

дослідження та розробки, придбання нематеріальних та матеріальних активів. Також аналізується внутрішньогосподарські резерви, які можуть сприяти зростанню інвестиційно-інноваційного потенціалу ПрАТ «Комбінат «Придніпровський».

На першому етапі проводиться оцінка результативності інвестиційно-інноваційної діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». Це включає в себе розрахунок показників, таких як коефіцієнт збалансованості грошових потоків і частка прибутку, який генерується завдяки інвестиційної діяльності, у загальному прибутку ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». Динаміка цих

показників порівнюється з попередніми періодами для визначення ефективності інновацій та їхнього впливу на загальну ефективність ПрАТ

«Комбінат «Придніпровський». Також на цьому етапі виявляють можливість покращення цих показників.

Наступний етап – аналіз надійності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». На цьому етапі досліджуються фінансові результати ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» та проводиться детальний аналіз його підсистем, включаючи інвестиційно-інноваційну підсистему. Аналізу піддаються загальні грошові потоки, які входять і виходять з ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». Також проводиться факторний аналіз впливу ефективності інвестиційно-інноваційної діяльності на рівень надійності ПрАТ

«Комбінат «Придніпровський», його платоспроможності, рентабельності, ділової активності, ліквідності балансу тощо.

Етап ретроспективного аналізу необхідний для створення інформаційної бази і створення передумов для стратегічного управління. На цьому етапі оцінюються кількісні та якісні показники, які відображають ефективність інвестиційно-інноваційної діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський».

На завершальному етапі аналізуються причини, що обмежують інвестиційно-інноваційний розвиток ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». Це дозволяє розробити заходи для подальшого розвитку інвестиційно-інноваційної діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський», а також підбити підсумки порівняння інвестиційно-інноваційної діяльності з попереднім періодом.

2.3 Аналіз ефективності інвестиційної діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський»

У процесі аналізу інвестиційної діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» зовнішніми аналітиками інформаційними джерелами є форма 1 «Баланс», форма 2 «Звіт про фінансові результати», форма 3 «Звіт про рух грошових коштів» та дані приміток до річної фінансової звітності. Результати інвестиційної діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський»

визначаються на основі аналізу змін за статтями першого розділу балансу «Необоротні активи», статтею «Поточні фінансові інвестиції» другого розділу балансу та за окремими статтями форми 2 «Звіт про фінансові результати» («Дохід від участі у капіталі», «Інші фінансові доходи», «Втрати від участі в капіталі», «Інші витрати»), розділу II «Рух коштів у результаті інвестиційної діяльності» форми 3 «Звіт про рух грошових коштів» та частин III «Капітальні інвестиції», IV «Фінансові інвестиції» та V «Доходи і витрати» форми 5 «Примітки до фінансової звітності підприємства».

У процесі аналізу ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» як об'єкта інвестування потенційних акціонерів (інвесторів) повинні зацікавити обсяги та ефективність здійснюваних на ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» капітальних вкладень.

Загальну оцінку інвестиційної діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» за даними його фінансової звітності доцільно розпочати з аналізу динаміки обсягів і структурних змін у цій діяльності протягом звітного періоду.

Найважливішим чинником інвестиційної діяльності підприємства є наявність фінансових ресурсів. Це перша умова формування інвестиційних планів і водночас основне обмеження. З оцінювання обсягів наявних ресурсів починається інвестиційне планування, і за цими ресурсами перевіряють реальність вже розробленої інвестиційної стратегії та формують можливі джерела фінансування інвестицій.

Таблиця 2.7

Аналіз формування фінансових ресурсів на ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» для інвестиційної діяльності у 2020-2022 рр.

Показники	2020 р.		2021 р.		2022 р.	
	тис. грн	%	тис. грн	%	тис. грн	%
Амортизація	24212	13,28	31105	18,08	36270	14,73
Чистий прибуток	84444	46,31	44304	25,76	133076	54,05

Внески у формування власного капіталу	0	0	0	0	0	0
Довгострокові зобов'язання	9786	5,37	0	0	0	0
Приріст забезпечень наступних витрат та платежів	0	0	0	0	0	0
Приріст поточних зобов'язань	63898	35,04	96589	56,16	76849	31,21
Разом	182340	100	171998	100	246195	100,00

За даними таблиці 2.7 ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» використовує різні види фінансових ресурсів для інвестиційної діяльності. Зокрема, у 2022 р. майже половина інвестицій на підприємстві здійснюється за рахунок чистого прибутку (54,05%), поточних зобов'язань (31,21%) та амортизації (14,73%). Приріст поточних зобов'язань у 2020 р. склав 63898 тис. грн., або 35,04. Це свідчить, що підприємство розширяє свою діяльність за рахунок власних та позикових коштів, оскільки, аграрна галузь потребує великих коштів для інвестицій.

ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» також використовує власні кошти, а саме, амортизація у 2020 р. становила 13,28%, у 2022 р. – 14,73%.; за рахунок чистого прибутку у 2020 р. склав 17,51%, а в 2022 р. – 54,05% в структурі коштів інвестицій підприємства. Їх частка має тенденцію до збільшення. Таким чином, підприємство використовує як власні так і запозичені кошти, що позитивно впливає на розширення потенціалу підприємства і його стійкого розвитку.

Слід вказати, що хоча ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» у 2020-2022 рр. й показало стабільно високі показники рентабельності, але інвестиційна діяльність на ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» майже не здійснювалась.

Згідно даних ч. III і ч. IV приміток до фінансової звітності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» за 2020-2022 рр. підприємство майже не здійснювало

інвестиційну діяльність: обсяги здійснених інвестицій (капітальних та фінансових інвестицій) дорівнюють нулю.

Незавершені капітальні інвестиції протягом 2020-2022 рр. ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» також дорівнюють нулю.

Протягом аналізованого періоду ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» взагалі не здійснювало довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств та поточних фінансових інвестицій.

Проаналізуємо рух грошових потоків від інвестиційної діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» протягом звітного періоду. Серед факторів, що впливають на грошові потоки з інвестиційної діяльності, можна назвати: правове регулювання інвестиційної діяльності, кон'юнктурну ситуацію ринку обладнання, інвестиційну політику держави, інноваційний потенціал підприємства, його стратегічні цілі, амортизаційну, інвестиційну політику та ін.

Джерелом інформації для такого аналізу є другий розділ «Рух коштів в результаті інвестиційної діяльності» форми 3 «Звіт про рух грошових коштів», де відображаються як надходження, так і видатки за даним видом діяльності, які мали місце протягом звітного та попереднього періодів. Аналіз здійснимо при допомозі табл. 2.8, де окремо згруповано надходження та видатки, пов'язані з інвестиційною діяльністю.

Надходження від реалізації необоротних активів на ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» у 2020-2022 рр. мають стрімку тенденцію до збільшення: від 153 тис. грн. у 2020 р. до 1339 тис. грн. у 2021 р. та до 6245 тис. грн. у 2022 р.

Таблиця 2.8

Динаміка грошових надходжень та витрачань від інвестиційної діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» у 2020-2022 рр., тис. грн.

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.	Відхилення
----------	---------	---------	---------	------------

	2020 р.	2021 р.	2022 р.	абсолютне	абсолютне
Надходження від реалізації необоротних активів	153	1339	6245	6092	3981,70
Витрачання на придбання необоротних активів	-65667	-38510	-37124	28543	-43,47
Чистий рух коштів від інвестиційної діяльності	-65514	-37171	-30879	34635	-52,87

Активізація інвестиційної діяльності на ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» у 2020-2022 рр. призвела до зростання надходжень від інвестиційної діяльності: абсолютне збільшення склало 6092 тис. грн., або 3981,7%. При цьому мало місце надходження грошових коштів від реалізації тільки необоротних активів.

Щодо показника «витрачання на придбання необоротних активів», то слід вказати, що сума витрачених коштів на придбання необоротних активів має тенденцію до зменшення: від 65667 тис. грн. у 2020 р. до 37124 тис. грн. у 2022 р., тобто зменшення склало 28543 тис. грн., або 43,47%.

Витрати на інвестиційну діяльність ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» збільшились у 2020-2022 рр. і були пов'язані тільки з придбанням необоротних активів. Щодо показника «витрачання на придбання необоротних активів», то слід вказати, що сума витрачених коштів на придбання необоротних активів має тенденцію до зменшення: від 65667 тис. грн. у 2020 р. до 37124 тис. грн. у 2022 р., тобто зменшення склало 28543 тис. грн., або 43,47%.

Зокрема у 2022 р. придбано необоротних активів на 37124 тис. грн. Можна зробити висновок про те, що підприємство зосередило свої зусилля і фінансові ресурси на освоєнні реальних інвестицій.

Результатом руху грошових коштів від інвестиційної діяльності у 2022 р. є чисте витрачання грошових коштів в обсязі 30879 тис. грн.

Показник загальної суми чистого руху коштів від інвестиційної діяльності, то цей показник зменшився з 65514 тис. грн. у 2020 р. до 30879 тис. грн., тобто зменшення склало 34635 тис. грн., або 52,87%.

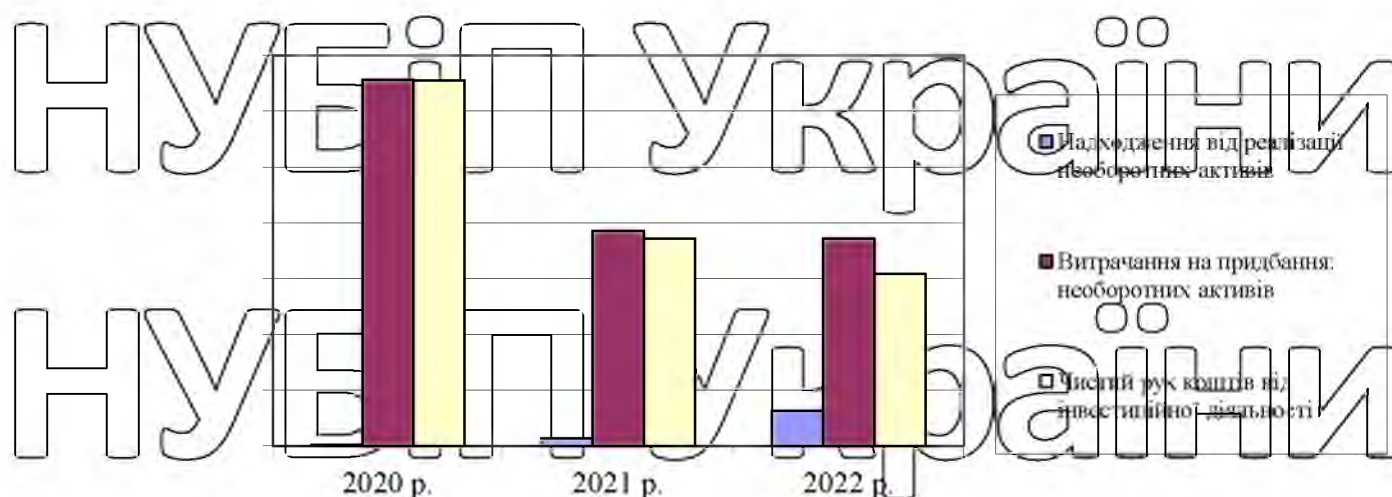

Рис. 2.5. Динаміка грошових надходжень та витрачання від інвестиційної діяльності ПАТ «Комбінат «Придніпровський» у 2020-2022 рр., тис. грн.

Розрахуємо показники ліквідності та ефективності грошового потоку та

здійснимо оцінку їх динаміки. Проведення аналізу ліквідності та ефективності

грошового потоку включає в себе обчислення певних показників та оцінку їх

динаміки. Коефіцієнт ліквідності грошового потоку визначається як відношення загальної суми, отриманої від реалізації необоротних активів, до

загальної суми витрат на необоротні активи. Цей показник дозволяє оцінити,

наскільки ефективно використовуються ресурси підприємства у відношенні до його необоротних активів.

Коефіцієнт ефективності грошового потоку визначається як співвідношення чистого грошового потоку, отриманого від інвестиційної

діяльності, до загальної суми витрат на інвестиційні потреби. Цей показник

дозволяє оцінити, наскільки результативно використовуються грошові ресурси у сфері інвестицій.

Важливо відзначити, що аналіз динаміки цих коефіцієнтів допомагає підприємству визначити ефективність своєї фінансової діяльності та

зрозуміти, чи є необхідні корективи у стратегії управління грошовим потоком.

Результати аналізу подамо у вигляді аналітичної табл. 2.9.

Таблиця 2.9

**Коефіцієнтний аналіз грошового потоку ПрАТ «Комбінат
«Придніпровський» у 2020-2022 рр.**

Показник	2020 р.	2021 р.	2022 р.
Коефіцієнт ліквідності грошового потоку від інвестицій у необоротні активи	$153 : (-65667) = -0,0023$	$1339 : (-38510) = -0,0348$	$6245 : (-37124) = -0,1682$
Коефіцієнт ефективності грошового потоку	$-65514 : (-65667) = 0,9977$	$-371716 : (-38510) = 0,9652$	$-30879 : (-37124) = 0,8318$

У зв'язку з відсутністю фінансової інвестиційної діяльності у період з 2020 по 2022 роки, розрахунок коефіцієнтів ефективності грошового потоку стає неможливим. Слід відзначити, що ці коефіцієнти призначені для оцінки

ефективності інвестиційної діяльності підприємства та не мають базових

значень у відсутності інвестицій. Це свідчить про те, що в період з 2020 по 2022 роки не було витрат і приходу коштів, пов'язаних з інвестиційною діяльністю. Це може бути обумовлено різними факторами, такими як

відсутність нових проектів або інші фінансові пріоритети підприємства. У

такому випадку, важливо вести облік і аналіз інших аспектів фінансової діяльності для повноцінної оцінки стану підприємства та прийняття відповідних фінансових рішень.

Коефіцієнт ліквідності грошового потоку від інвестиційної діяльності у необоротні активи у 2020 р. склав – 0,0023, у 2022 р. – 0,01682, що свідчить про незбалансованість грошових потоків від інвестиційної діяльності у необоротні активи.

Коефіцієнти ліквідності грошового потоку від інвестиційної діяльності у необоротні активи мають від'ємні значення. Якщо коефіцієнти ліквідності

грошового потоку від інвестиційної діяльності у необоротні активи мають від'ємні значення, це може вказувати на те, що підприємство витрачає більше грошових коштів на придбання та утримання необоротних активів, ніж отримує при їхній реалізації або інших операціях. Це може виникнути в

результаті різних ситуацій, включаючи високі витрати на об'єкти або недостатню ефективність управління необоротними активами.

Аналіз від'ємних значень цих коефіцієнтів вимагає докладнішого дослідження для визначення причин і прийняття відповідних керівних рішень.

Можливі шляхи вирішення цієї ситуації включають в себе оптимізацію витрат, зменшення неефективних інвестицій, або пошук нових джерел доходів від необоротних активів.

Коефіцієнт ефективності грошового потоку від інвестиційної діяльності у необоротні активи у 2020 р. склав 0,9977, у 2022 р. – 0,8318.

Коефіцієнти ефективності грошового потоку від інвестиційної діяльності у необоротні активи, які мають від'ємні значення, свідчать про те, що підприємство витрачає більше грошових ресурсів на інвестиційну діяльність у необоротні активи, ніж отримує від їхньої подальшої експлуатації

чи реалізації. Це може бути наслідком недооцінки прибутковості інвестиційних проєктів, збитковості чи неефективного управління ресурсами.

Важливо провести детальний аналіз цієї ситуації та ідентифікувати причини від'ємних значень коефіцієнтів. Це може включати в себе перегляд інвестиційної стратегії, виявлення неефективних проєктів і їхнє припинення,

оптимізацію витрат на утримання необоротних активів, або пошук нових можливостей для збільшення прибутковості інвестицій.

Наявність від'ємних значень коефіцієнтів ефективності грошового потоку від інвестиційної діяльності вимагає уважного аналізу та коригування стратегії фінансової діяльності підприємства.

Таким чином, ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» зафіксувало зростання обсягу виробництва на 30% у порівнянні з 2020 роком. Чистий дохід від реалізації продукції також збільшився майже на 60% порівняно з 2020 роком.

Підприємство проявило стабільно високі показники рентабельності, включаючи рентабельність продажів, рентабельність активів, рентабельність продукції та рентабельність діяльності протягом періоду з 2020 по 2022 роки.

Констатовано наявність проблем у керуванні інвестиційною діяльністю Публічного акціонерного товариства «Комбінат «Придніпровський». Ці проблеми свідчать про низький рівень менеджменту та мають своїми основними причинами: 1) непідготовленість менеджерів ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» до реалізації інвестиційних планів; 2) відсутність повного доступу до ринкової інформації; 3) слабка адаптованість організаційної структури ПрАТ до змін на ринку; 4) недостатній професіоналізм та досвід керівного складу підприємства; 5) низький рівень кваліфікації робітників ПрАТ «Комбінат «Придніпровський», зайнятих у сфері підготовки техніко-економічних обґрунтувань і рішень. Аналіз інвестиційно-інноваційної діяльності підприємства складається з п'яти взаємопов'язаних етапів, які функціонально взаємодіють між собою, але за останні декілька років інвестиційна діяльність майже не здійснюється, тому система не працює.

Згідно Звітів про рух грошових коштів (за прямим методом) за 2020-2022 рр. здійснено аналіз руху коштів у результаті інвестиційної діяльності. Результатом руху грошових коштів від інвестиційної діяльності у 2022 році є чисте витрачання грошових коштів в обсязі 30879 тис. грн., що менше показника 2020 р. на 34635 тис. грн., або у понад 2 рази. Коефіцієнти ліквідності грошового потоку від інвестиційної діяльності у необоротні активи мають від'ємний результат, що свідчить про незбалансованість грошових потоків від інвестиційної діяльності у необоротні активи.

РОЗДІЛ 3

ОСНОВНІ НАПРЯМИ ПОЛІПШЕННЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ ІНВЕСТИЦІЙНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Напрямки підвищення ефективності управління інвестиційною діяльністю аграрного підприємства

Дослідження управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств є дуже актуальними з кількох важливих причин:

1. Світова конкуренція: сільське господарство України стикається зі зростаючою конкуренцією на світовому ринку. Для збереження та зміцнення своєї позиції на міжнародних ринках, аграрні підприємства повинні ефективно вкладати інвестиції в модернізацію та підвищення якості продукції.

2. Технологічний розвиток: нові агротехнології та інновації швидко змінюють сільське господарство. Для успішної конкуренції, аграрні підприємства повинні бути готові впроваджувати нові технології, що вимагає інвестицій.

3. Підвищення продуктивності: щоб забезпечити стійке збільшення виробництва та доходів, аграрні підприємства повинні інвестувати в підвищення продуктивності ресурсів, у тому числі землі, праці та капіталу.

4. Стабільність та стійкість: інвестиції в стабільність та стійкість сільського господарства є ключовими для забезпечення сталого розвитку і зменшення вразливості до зовнішніх шоків, таких як зміна клімату чи цінові коливання.

5. Забезпечення продовольчої безпеки: спроможність аграрних підприємств виробляти достатню кількість якісної продукції має велике значення для продовольчої безпеки країни. Інвестиції допомагають забезпечити надійний постач продуктів харчування на внутрішньому ринку.

6. Зелена трансформація: зі зростаючим акцентом на екологічну стійкість, аграрні підприємства вкладають інвестиції в зелені практики, зменшення викидів та використання відновлюваних джерел енергії.

Усі ці чинники підсилюють актуальність досліджень управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств, що сприяє подальшому розвитку сільського господарства та підвищенню його конкурентоспроможності.

Система управління інвестиційною діяльністю на ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» має на меті ефективне використання ресурсів для розвитку аграрного виробництва. Розглянемо цей процес більш детально:

1. Аналіз інвестиційних можливостей. перший крок в системі управління інвестиціями полягає у ретельному аналізі інвестиційних

можливостей, які можуть сприяти поліпшенню сільськогосподарської діяльності. Цей процес включає в себе оцінку потреб у новому обладнанні, розвитку інфраструктури та можливості розширення виробництва. Такий аналіз допомагає ідентифікувати конкретні напрями інвестування, які мають потенціал покращити роботу аграрного підприємства та забезпечити його стає зростання та конкурентоспроможність.

2. Оцінка інвестиційних проєктів: після визначення інвестиційних можливостей, наступним етапом в системі управління інвестиціями є оцінка інвестиційних проєктів. Цей процес включає в себе визначення загальної вартості проєкту, потенційних прибутків, які можуть бути здобуті, а також аналіз ризиків, пов'язаних з реалізацією проєкту. Ця оцінка допомагає визначити, наскільки вигідним та обґрунтованим є інвестування в конкретний проєкт, і чи він відповідає стратегічним цілям ПрАТ «Комбінат «Придніпровський».

3. Фінансове планування: на цьому етапі системи управління інвестиціями розробляються детальні фінансові плани для інвестиційних проєктів. Ці плани включають в себе розподіл бюджету, розрахунок необхідних фінансових ресурсів та складання розкладу витрат. Це допоможе ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» чітко визначити, скільки коштів потрібно виділити для реалізації проєктів, які джерела фінансування слід використовувати, і в які строки планується здійснювати витрати.

Система управління інвестиційною діяльністю на ПрАТ «Комбінат «Придніпровський»

1. Аналіз інвестиційних можливостей: початок системи управління інвестиціями полягає у визначенні інвестиційних можливостей, які можуть покращити сільськогосподарську діяльність. Наприклад, це може включати в себе оцінку потреб у новому обладнанні, розвитку інфраструктури або розширенні виробництва

2. Оцінка інвестиційних проєктів: після ідентифікації інвестиційних можливостей проводиться оцінка інвестиційних проєктів. Це включає в себе визначення вартості проєкту, потенційних прибутків та ризиків

3. Фінансове планування: на цьому етапі розробляються фінансові плани для інвестиційних проєктів. Плани включають в себе розподіл бюджету, розрахунок потрібних фінансових ресурсів та розклад витрат

4. Залучення фінансування: аграрне підприємство має знайти джерела фінансування для інвестиційних проєктів. Це може бути внутрішнє фінансування, банківські кредити, державні підтримки або інвестиції від сторонніх інвесторів

5. Вибір і реалізація проєктів: після залучення фінансування вибираються проєкти для реалізації. Це включає в себе придбання обладнання, розвиток інфраструктури та інші інвестиції

6. Моніторинг і контроль: після реалізації проєктів важливо постійно моніторити їхню продуктивність та відповідність фінансовим планам. Якщо виникають відхилення, необхідно вживати заходів для коригування

7. Оцінка результатів: після завершення інвестиційних проєктів проводиться оцінка їхньої результативності. Це включає в себе порівняння отриманих результатів з попередніми прогнозами та визначення їхнього впливу на аграрну діяльність.

8. Стратегічне планування: система управління інвестиційною діяльністю також повинна бути інтегрована зі стратегічним плануванням підприємства, щоб забезпечити відповідність інвестиційних рішень загальній стратегії розвитку

Рис. 3.1 Система управління інвестиційною діяльністю на ПрАТ «Комбінат «Придніпровський»

Фінансове планування є важливою складовою управління інвестиціями, оскільки воно забезпечує ефективне розпорядження фінансовими ресурсами та дотримання фінансових обмежень при виконанні інвестиційних проєктів.

4. Залучення фінансування: аграрне підприємство повинно здійснити пошук джерел фінансування для своїх інвестиційних проєктів. Цей процес може включати в себе різні варіанти, такі як внутрішнє фінансування з власних резервів та прибутку, залучення банківських кредитів, використання державних підтримок або отримання інвестицій від сторонніх інвесторів.

Вибір джерел фінансування повинен бути обдуманим та враховувати фінансові можливості ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» та характер проєктів. Залучення фінансування є критичним аспектом управління інвестиціями, оскільки воно визначає наявність необхідних ресурсів для реалізації інвестиційних ініціатив на ПрАТ «Комбінат «Придніпровський».

5. Вибір і виконання проєктів: після успішного залучення фінансування, ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» визначає та реалізує конкретні інвестиційні проєкти. Це означає, що завдяки залученим ресурсам здійснюються кроки щодо придбання необхідного обладнання, розвитку інфраструктури та виконання інших інвестиційних заходів. Реалізація проєктів є ключовим етапом, що дозволяє ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» втілити свої інвестиційні плани у життя та сприяє досягненню стратегічних цілей.

6. Моніторинг і контроль: після успішної реалізації проєктів, важливо постійно моніторити їх продуктивність та відповідність фінансовим планам. У випадку виникнення відхилень від запланованого, необхідно негайно приймати відповідні заходи для коригування ситуації. Відслідковування та контроль за результатами інвестиційних проєктів є необхідною складовою управління інвестиційною діяльністю ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» та дозволяє забезпечити досягнення запланованих результатів.

7. Проведення оцінки результатів: після завершення інвестиційних проєктів проводиться аналіз їх результативності. Цей процес включає в себе порівняння фактичних результатів з попередніми прогнозами, а також визначення впливу цих проєктів на сільськогосподарську діяльність ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». Такий аналіз допомагає визначити, наскільки

успішно були реалізовані інвестиційні проекти та як вони вплинули на загальну продуктивність та результати аграрного виробництва ПрАТ «Комбінат «Придніпровський»

8. Стратегічне планування: також важливо, щоб система управління інвестиційною діяльністю була інтегрована зі стратегічним плануванням ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». Це допомагає забезпечити, що інвестиційні рішення відповідають загальній стратегії розвитку ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». Така інтеграція дозволяє досягти гармонії між інвестиційними діяльностями та стратегічними цілями, сприяючи ефективному розвитку ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» в цілому.

Ця інтегрована система управління інвестиційною діяльністю гарантуватиме аграрному підприємству ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» досягнення стійкого росту та підвищення продуктивності завдяки обдуманому та ефективному використанню інвестицій для розвитку сільського господарства. Вона допоможе ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» ідентифікувати потенційні інвестиційні можливості, визначити проекти з найвищою перспективою, забезпечити необхідне фінансування та впровадити їх ефективно. Такий підхід сприяє досягненню господарських цілей і споживної потреби, а також сприяє створенню стійкого та прибуткового аграрного бізнесу на ПрАТ «Комбінат «Придніпровський».

Для оптимізації управління інструментами інвестиційної діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський», необхідно враховувати ряд основних напрямків. Перш за все, це формування інвестиційної стратегії, яке включає оцінку наявних ресурсів та вибір інвестиційних інструментів. Далі, важливим аспектом є визначення напрямків інвестування та розміру інвестиційних ресурсів. Крім того, потрібно обирати відповідне технологічне, організаційне та управлінське забезпечення процесу інвестування.

Однак, не менш важливим є проведення оцінки ланцюга вартості інвестиційного процесу та його результатів. Це означає, що важливо аналізувати всі складові інвестиційного циклу, від початкового вибору

інвестиційних об'єктів до оцінки фінансових результатів інвестиційних рішень.

У практиці аграрних підприємств, зазвичай, застосовують не одне єдине джерело інвестицій та не обирають лише один інвестиційний інструмент.

Зазвичай, вони одночасно використовують декілька різних інвестиційних можливостей. Тому для ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» раціональним підходом є створення власного портфеля інвестиційних завдань.

Цей інвестиційний портфель складається з конкретних стратегічних і тактичних дій, спрямованих на залучення та ефективне використання

інвестицій. Відмінності між інвестиційним портфелем, який включає в себе вибір різних видів та обсягів інвестицій, що перебувають у володінні інвестора, портфель інвестиційних завдань стосується діяльності самого ПрАТ «Комбінат «Придніпровський», спрямованої на управління інвестиціями.

Управління ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» повинно створити свій портфель інвестиційних завдань на основі визначеної інвестиційної стратегії. Ця стратегія встановлює можливості підвищення результатів діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський», включаючи його ефективність, завдяки інвестиціям. Таким чином, портфель інвестиційних

завдань не обмежується виключно фінансовими аспектами, а визначається як інструмент управління.

За допомогою цього інструменту визначаються види, напрями та обсяги інвестування з метою отримання прибутку, зростання капіталізації та покращення кінцевих результатів господарської діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». Процедура формування портфеля інвестиційних завдань повинна включати наступні ключові етапи:

1. Формування інвестиційної стратегії ПрАТ «Комбінат «Придніпровський»: на основі попередніх аналізів розробляється інвестиційна стратегія, яка визначає загальні цілі та напрями інвестиційної діяльності підприємства. Розроблення чіткої інвестиційної стратегії, яка відображає цілі

та пріоритети ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» в області інвестиційної діяльності.

2. Оцінка ефективності інвестиційної політики ПрАТ «Комбінат «Придніпровський»: спочатку проводиться оцінка існуючої інвестиційної політики ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». Цей етап передбачає аналіз того, наскільки ефективно попередні інвестиції відповідали стратегічним цілям ПрАТ «Комбінат «Придніпровський».

3. Формування портфелю інвестиційних завдань шляхом комбінації дій, пов'язаних з вибором джерел, об'єктів інвестування та інвестиційних інструментів: на цьому етапі визначається, які конкретні завдання потрібно виконати шляхом інвестицій, і які ресурси потрібні для їх виконання.

4. Аналіз можливих інвестиційних джерел та інвестиційних інструментів: проводиться аналіз різних джерел фінансування та інвестиційних інструментів, що доступні для ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». Це допомагає вибрати найкращі варіанти для реалізації інвестиційних завдань.

5. Об'єкти інвестування: визначаються конкретні об'єкти, які потребують інвестицій, такі як нові проекти, технологічне оновлення, розширення виробництва ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» і т. п.

Цей підхід допомагає ефективно керувати інвестиційною діяльністю, максимізувати результати та досягти стратегічних цілей ПрАТ «Комбінат «Придніпровський».

Рисунок 3.2 ілюструє процес формування портфелю інвестиційних завдань ПрАТ «Комбінат «Придніпровський».

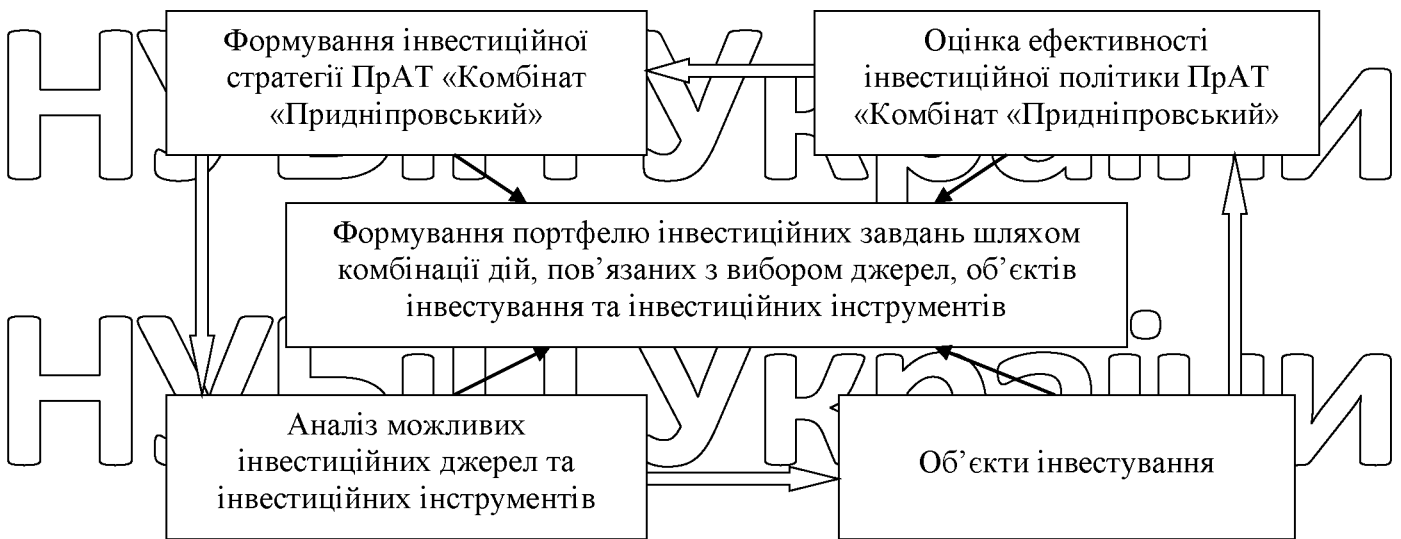

Рис. 3.2. Формування портфелю інвестиційних завдань ПрАТ «Комбінат «Придніпровський»

Ці етапи допоможуть ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» структурувати свої інвестиційні завдання та зробити їх більш системними та зорієнтованими на досягнення стратегічних цілей. Система моніторингу інвестиційної діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» представляє собою комплексний механізм організації безперервних процесів збирання, обробки, аналізу та подання документованої інформації. Ця інформація відображає основні показники інвестиційної діяльності, а також існуючі системи розвитку цієї діяльності. Головною метою цієї системи є забезпечення інформацією для управління інвестиційними процесами.

У рамках моніторингу інвестиційної діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» слід визначити наступні цілі та завдання:

1. Спостереження за ходом протікання інвестиційних процесів, включаючи збір, обробку та аналіз даних. Такий моніторинг дозволяє виявляти відхилення від установлених завдань у планах соціально-економічного розвитку інвестиційних програм тощо.
2. Надання інформаційної підтримки учасникам інвестиційного процесу щодо реального стану інвестиційної діяльності та факторів, що її визначають. Це допомагає приймати обгрунтовані інвестиційні рішення.

3. Ідентифікація та визначення основних параметрів, які характеризують інвестиційну діяльність ПрАТ «Комбінат «Придніпровський», та встановлення закономірностей і взаємозв'язків.

4. Надання даних про фактичний стан і тенденції розвитку інвестиційної сфери для учасників інвестиційного процесу.

5. Підтримка процесів прийняття інвестиційних рішень потенційними інвесторами. Це включає вивчення потенційного попиту на інвестиційні ресурси на основі бізнес-планів інвестиційних проектів.

6. Зниження ризиків кредитно-фінансових установ при інвестиційному кредитуванні підприємств.

7. Оцінка інвестиційної політики підприємств на основі результатів їх господарської діяльності.

У побудові та функціонуванні системи моніторингу інвестиційної діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» слід керуватися принципами системного підходу, розвитку й адекватності, цілісності, наукової обґрунтованості, комплексності, дієвості, універсальності, ієрархічності побудови, плановості, циклічності, ефективності, зручності використання та спрямованості на досягнення фінансово-економічної вигоди з урахуванням соціальних та екологічних аспектів.

Створення системи інвестиційного контролінгу на ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» є важливою складовою стратегії розвитку підприємства.

Ця система передбачає впровадження методів та інструментів, спрямованих на підтримку інвестиційного менеджменту, який включає інформаційне забезпечення, планування, координацію, контроль і внутрішній консалтинг. Систему інвестиційного контролінгу на ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» рекомендується будувати з дотриманням наступної послідовності дій:

1. Установлення об'єкта контролінгу: це означає формування інвестиційних пропозицій, які відповідають наміченій меті діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський».

2. Накреслення цілей і завдань інвестиційного контролінгу: кожна стадія підготовки та реалізації інвестиційних проєктів повинна мати чіткі цілі та завдання контролінгу.

3. Формування системи пріоритетних критеріїв і нормативів: встановлення кількісних стандартів для критеріїв, які визначатимуть ступінь досягнення цілей проєктів в межах інвестиційної програми.

4. Організація моніторингу пріоритетних показників: визначення алгоритмів дій для усунення критичних відхилень показників від їх стандартів.

5. Розробка системи звітності: створення системи звітності щодо окремого інвестиційного проєкту та інвестиційної програми ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» в цілому, а також визначення періодичності звітності.

6. Узгодження організаційних аспектів: встановлення місця інвестиційного контролінгу в організаційній структурі управління ПрАТ «Комбінат «Придніпровський», визначення функціональних обов'язків інвестиційного контролера, який працює в межах фінансового відділу контролінгу.

7. Визначення ієрархічної підпорядкованості: З'ясування ієрархічної підпорядкованості інвестиційного контролера та підрозділу інвестиційного контролінгу.

Впровадження системи інвестиційного контролінгу вимагає чіткого розуміння її сутності та цілей з боку керівництва ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». Ця система допомагає забезпечити ефективний контроль над інвестиційною діяльністю та досягнення стратегічних цілей розвитку ПрАТ «Комбінат «Придніпровський».

При прийнятті інвестиційних рішень важливо враховувати, що цей процес включає участь різних осіб з різною кваліфікацією та поглядами.

Інвестиційне рішення є комплексним і вимагає спільної праці наступних осіб:

1. Інвестиційного менеджера: Він відповідає за керування інвестиційним процесом та координацію інших учасників.

2. Бухгалтера (фінансового менеджера): Особа, яка забезпечує фінансову структуру та облік інвестицій.

3. Менеджерів з виробництва, постачання та збуту: Вони вносять свої знання та досвід щодо виробництва та реалізації продукції.

4. Інженерів: Забезпечують технічний аспект інвестиційних проєктів.

5. Директора ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» або голови правління: Остаточний відповідач перед прийняттям рішення.

6. Реальних власників ПрАТ «Комбінат «Придніпровський»: Їх інтереси та погляди також важливі для ухвалення рішення.

Інвестиційний процес протікає в динамічному середовищі, і знання оточення об'єкта інвестування допомагає ідентифікувати потенційні ризики та проблеми, які можуть вплинути на реалізацію проєкту. Важливо здійснювати ефективне управління процесом реалізації інвестиційного проєкту для досягнення запланованих цілей.

Успішність інвестиційного рішення безпосередньо залежить від якості інвестиційного проєкту. Поруч із цим, інвестиційні рішення можуть бути прийняті в умовах обмежених ресурсів та персоналу. Тому потрібна проста методика, яка дозволяє здійснювати інвестиційний контроль та приймати рішення ефективно, максимально використовуючи наявні ресурси.

Оптимізація фінансових показників є важливим елементом зниження ризику неплатоспроможності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» при реалізації інвестиційних проєктів. Фінансовий стан ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» впливає на його можливості щодо виконання інвестиційного плану, тому контроль фінансових показників грає важливу роль.

Для ефективного контролю фінансових показників у процесі інвестиційного контролінгу, потрібно адаптувати класичну модель аналізу до специфічних завдань інвестиційної діяльності.

об'єктивність і адекватність аналітичної інформації: Інформація повинна бути достовірною і відповідати реаліям інвестиційного проєкту. Це допомагає забезпечити об'єктивність і адекватність фінансового регулювання;

– структурування даних для контролю «джерел ризику»: Важливо виділити ті складові фінансової діяльності, які мають найбільший вплив на інвестиційний процес. Це дозволяє фокусуватися на ключових аспектах контролю;

– оптимізація витрат і організація аналітичної роботи: Рациональна організація роботи та витрат на аналіз допомагає ефективно вирішувати фінансові завдання без надмірних витрат.

Крім того, потрібно розробити стратегії структурування і оптимізації операційного, страхового, інвестиційного та комплексного портфеля грошових активів, з метою збалансованого управління фінансовими ресурсами. Це допомагає знизити ризики та максимізувати використання доступних фінансових можливостей при реалізації інвестиційних проєктів.

Отже, процес удосконалення управління інвестиційною діяльністю на аграрному підприємстві повинен орієнтуватися на ці ключові аспекти, що допоможе досягти більшої ефективності та успішності в інвестиційній сфері.

Формування і управління портфелем інвестиційних завдань є важливою частиною стратегічного планування та управління інвестиційною діяльністю для ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». Цей підхід дозволяє оптимізувати використання різних інвестиційних ресурсів та досягти більшої ефективності в інвестиційних процесах.

Переконані, що запропонована система управління інвестиційною діяльністю на ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» допоможе аграрному підприємству досягти сталого росту та підвищення продуктивності за допомогою раціонального управління інвестиціями в аграрне виробництво.

3.2. Оцінка впливу запропонованих заходів на результати діяльності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський»

У керівництва ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» виникають різні ідеї щодо оновлення виробництва та створення нових видів продукції, що відображає динаміку інноваційного розвитку ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». Такі ідеї можуть бути приводом для подальшого розвитку та конкурентоспроможності ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» на ринку. Проте перед тим, як розпочати втілення будь-якої ідеї, керівництво ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» вважає за краще продумувати та розраховувати інвестиційні проєкти, що пов'язані з цими ідеями. Це стосується як оновлення технічного обладнання виробництва, так і створення нових продуктів або видів продукції. При цьому враховуються фінансові аспекти, які включають в себе оцінку витрат на реалізацію проєкту та прогнозовані надходження від нього. Цей підхід допоможе підприємству зменшити ризики та зробити інвестиції більш обдуманими, сприяючи вибору найбільш перспективних проєктів для подальшого розвитку та зміцнення позицій на ринку. Прогнозовані доходи (надходження), витрати коштів відповідно до інвестиційного проєкту подані в табл. 3.1. Витрати першого року є інвестиційні, наступні – експлуатаційні. Ставка дисконту прогнозується як 10% для всіх 5 років існування проєкту.

Таблиця 3.1

**Прогнозовані доходи (надходження), витрати коштів відповідно до
інвестиційного проєкту на ПрАТ «Комбінат «Придніпровський»,**

тис.грн.

Показники	Рік				
	1	2	3	4	5
Надходження коштів	-	500	1000	1000	800
Витрати	1500	200	400	350	200

1) Знаходимо чисту наведену вартість проєкту:

$$NPV = (\sum(P_k/(1+r)^k) - IC \quad (3.1)$$

де $R=10\%$,

$$NPV = (300 \times 0,909 + 600 \times 0,826 + 650 \times 0,75 + 600 \times 0,683) - 1500 = 19968,9 \text{ тис. грн.}$$

2) Знаходимо термін окупності проєкту: $PP = 3$ роки,

$$\Sigma P_k = 300 + 600 + 650 = 1550 \text{ тис. грн.},$$

$$1550 > 1500.$$

3) Знаходимо коефіцієнт рентабельності проєкту:

$$IRR = 10\% + (1077,9 / (1077,9 \times 6,1)) \times (40\% - 10\%) = 39,8\%.$$

Так, згідно з отриманими даними, чиста наведена вартість проєкту складає 19968,9 тис. грн., і передбачається, що термін окупності проєкту складе 3 роки. Норма рентабельності проєкту становить 39,8%. Це означає, що для досягнення прибутку з даного інвестиційного проєкту, його доходи мають перевищувати витрати на 39,8%.

Якщо проєкт буде приносити прибуток, менший за 39,8%, то це може вказувати на неефективність інвестицій та може призвести до значних витрат. Тому важливо постійно контролювати і моніторити результати проєкту та вживати відповідних заходів, якщо виникають відхилення від запланованого рівня рентабельності.

Визначимо, який проєкт більш вигідний. Розрахуємо чисту наведену вартість, термін окупності.

Таблиця 3.2

Прогнозовані доходи (надходження), витрати коштів відповідно до інвестиційного проєкту по проєктам №1 та №2, тис. грн.

Показник	Проєкт №1				Проєкт №2			
	1	2	3	4	1	2	3	4
Надходження коштів (доходи)	-	800	1000	1500	-	1000	1000	1000
Витрати	1000	400	400	600	800	400	600	500

У перші роки видатки – інвестиційні, у наступні – експлуатаційні.

де $r=10\%$.

1) Знаходимо чисту наведену вартість проєктів:

$$NPV_1 = (400 \times 0,909 + 600 \times 0,829 + 900 \times 0,751) - 1000 = 535,1 \text{ тис. грн.}$$

$$NPV_2 = (300 \times 0,909 + 400 \times 0,826 + 500 \times 0,750) - 800 = 178,6 \text{ тис. грн.}$$

2) Знаходимо термін окупності проєктів:

$$PP_1 \text{ (2 роки): } 400 + 600 = 1000 \text{ тис. грн.}$$

$$PP_2 \text{ (3 роки): } 300 + 400 + 500 = 1200 \text{ тис. грн.}$$

Таким чином, після ретельного розрахунку та аналізу показників, які характеризують інвестиційні проєкти, можна зробити висновок, що проєкт №1 є більш вигідним для ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». Це означає, що

проєкт №1 має вищу норму рентабельності та коротший термін окупності

порівняно з іншими проєктами, що робить його більш привабливим для інвестування та досягнення прибутку. Проте, важливо пам'ятати, що інвестиції завжди пов'язані з певним ризиком, тому необхідно враховувати всі фактори

та обставини, які можуть вплинути на успішність проєкту, і ретельно

контролювати його реалізацію, щоб досягти запланованих результатів.

Визначимо рентабельність продукції ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» й дохідність інвестицій за обома проєктами.

Таблиця 3.3

Визначення рентабельності продукції й дохідності інвестицій на

ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» за обома проєктами

Рік	Потік	$r=10\%$	PV	$r=40\%$	PV	Потік	$r=10\%$	PV	$r=40\%$
1.	-1000	1,00	1000	1,00	-1000	-800	1,00	-800	1,00
2.	400	0,909	363,6	0,714	285,6	300	0,909	272,7	0,714
3.	600	0,826	495,6	0,510	366,0	400	0,826	330,11	0,510
4.	900	0,751	675,9	0,364	327,6	500	0,751	37,5	0,364
	x	x	535,1	x	-80,8	x	x	178,6	x

$$IRR_1 = 10\% + \frac{535,17}{535,1 + 808(40-10)} = 36,1\%$$

$$ARR_1 = \frac{(400 + 600 + 900)74}{172 \times 1000} = 95\%$$

$$IRR_2 = 10\% + \frac{178,67}{178,6 + 199,8} \times (40 - 10) = 24,2\%$$

$$ARR_2 = \frac{(300 + 400 + 500)74}{172 \times 800} = 75\%$$

Таким чином, можна визначити, що проєкт №1 виявився вигіднішим для ПрАТ «Комбінат «Придніпровський». Однією з основних причин цього є вища

рентабельність проекту №1, яка становить 36,1%, що перевищує рентабельність іншого проекту, яка складає 24,2%. Ця висока рентабельність свідчить про більший потенціал для прибутку та доходу від проекту №1.

Зробимо всі необхідні розрахунки, виберемо більш ефективний проект, за умови, що інвестиційні видатки складають 500 тис. грн.

Розрахунок доходів та видатків за проектами

Таблиця 3.4

Показник	Рік		
	1	2	3
Проект А – доходи – видатки	10000 – 6000	12000 – 8000	12000 – 7000
Проект Б – доходи – видатки	8000 – 6000	8000 – 4000	14000 – 7000

$$\Sigma P_K = 4000 + 4000 = 8000 \text{ тис. грн.};$$

$$8000 > 5000;$$

$$\Sigma P_K = 2000 + 4000 = 6000 \text{ тис. грн.};$$

$$6000 > 5000;$$

$$\text{Доходи А} = 4000 + 4000 + 5000 = 13000 \text{ тис. грн.};$$

$$\text{Доходи В} = 2000 + 4000 + 7000 = 13000 \text{ тис. грн.};$$

$$E_A = E_B$$

$$R = 10\%;$$

$$NPVA = 4000 \times 0,909 + 4000 \times 0,826 + 5000 \times 0,751 - 5000 = 5695 \text{ тис. грн.};$$

$$NPVB = 2000 \times 0,909 + 4000 \times 0,826 + 7000 \times 0,751 - 5000 = 5379 \text{ тис. грн.};$$

$$PPA = 1 \text{ рік};$$

$$PPB = 2 \text{ роки};$$

Отже, після порівняння проектів А і В можна зробити висновок, що проект А є найбільш ефективним в даному контексті. Навіть при співпадінні строків окупності та доходів по обох проектах (2 роки та 13 000 тис. грн в загальній сумі), чиста приведена вартість проекту А перевищує вартість проекту В на 316 тис. грн. Таким чином, проект А має більший фінансовий

показник, що робить його більш вигідним для ПАТ «Комбінат «Придніпровський».

Визначимо внутрішню норму рентабельності проєкту, вихідні дані наведені у таблиці 3.5.

Таблиця 3.5

Визначення внутрішньої норми рентабельності проєкту

Роки	Обсяг інвестицій (тис. грн.)	Прогноз продажу продукції (тис. грн.)	Ціна одиниці (тис. грн.)	Собівартість виробництва 1 прод. (тис. грн.)
2024	10000	-	-	-
2025	-	1000	10	8
2026	100	1500	9	6
2027	-	2000	8	4
2028	-	2300	8	4

Показник	Рік				
	0	1	2	3	4
доходи	-	10000	13500	16000	18600
видатки	1000	8000	9000	8000	9200

Роки	Потік	$r=10\%$	PV	$r=40\%$	PV
0	-10000	1,00	-10000	1,00	-10000
1	2000	0,909	1818	0,714	1428
2	4400	0,826	3634,4	0,510	2244
3	8000	0,751	6008	0,364	2912
4	9200	0,683	6283,6	0,260	2392
Усього			7744		-1024

Розрахуємо внутрішню норму рентабельності:

$$IRR = 10\% + \frac{7744}{(7744 + 1024)} \times (40 - 10) = 0,365 = 36,5\%$$

Даний аналіз показує, що внутрішня норма рентабельності проєкту становить 36,5%. Це означає, що якщо ставка відсотка залишиться на рівні 36,5% або менше, проєкт буде прибутковим, і сума доходу складе 7744 тис.

грн. Проте, якщо ставка відсотка перевищить 36,5%, проєкт може призвести до збитків. Таким чином, важливо уважно відслідковувати рівень процентів і виробляти проєкції на майбутнє, щоб забезпечити прибутковість проєкту та

зменшити ризики. Цей аналіз допоможе керівництву ПАТ «Комбінат «Придніпровський» у прийнятті обґрунтованих рішень щодо інвестицій та оптимального використання фінансових ресурсів для досягнення максимальних результатів.

Проведемо аналіз чутливості показника NPV до змін в прогнозах даних, таких як обсяги виробництва, ціна на продукцію і собівартість одиниці продукції. Оцінимо вплив кожного з цих факторів на NPV відсотково від зміни цих факторів на 1%. Також врахуємо їхню важливість для загальної прибутковості проекту, розташовуючи їх за ступенем значущості.

Таблиця 3.6

Визначення чутливості показника NPV до зміни очікуваних прогнозованих даних

Показники	2025 р.	2026 р.	2027 р.
Прогноз продажу продукції	2000	230	115
Ціна одиниці продукції (тис. грн.)	8	9	112,5
PV (тис. грн.)	8000	9200	115
NPV без урахування ставки дисконту (тис. грн.)	4300	13600	30909

$$NPV_{2025} = PV_{2025} + PV_{2026} + PV_{2027} - IC_{2024} - IC_{2025};$$

$$NPV_{2025} = 2000 + 4400 + 8000 - 10000 - 100 = 4300 \text{ тис. грн.};$$

$$NPV_{2026} = PV_{2025} + PV_{2026} + PV_{2027} + PV_{2028} - IC_{2024} - IC_{2025};$$

$$NPV_{2026} = 2000 + 4400 + 8000 + 9200 - 10000 - 100 = 13500 \text{ тис. грн.}$$

Проведені розрахунки дозволяють зробити висновки про таку залежність показника NPV від прогнозного обсягу продаж продукції:

– збільшення на один відсоток обсягу виробництва, а отже і продажу приводять до збільшення NPV на 13,95% (30909 тис. грн.);

– зростання ціни реалізації одиниці продукції на 1% приводить до збільшення NPV на 16,72%.

Збільшення собівартості виробництва одиниці продукції дозволить збільшити NPV на 8,36%.

Перерахуємо вихідні дані із урахуванням інфляції, розрахуємо термін окупності проєкту.

$$R = 10\%$$

$$i = 5\%;$$

$$P = 1,1^x 1,05 = 1,155 \text{ (115,5\%);}$$

$$NPV = 10000 + 2000 \times 0,909 + 4400 \times 0,826 + 8000 \times 0,751 + 9200 \times 0,683 = 7744 \text{ тис. грн.}$$

н.

$$PV_1 = 2000 / 1,155 = 1731,6 \text{ тис. грн.};$$

$$PV_2 = 4400 / (1,155)^2 = 4400 / 1,334 = 3298,4 \text{ тис. грн.};$$

$$PV_3 = 8000 / (1,155)^3 = 8000 / 1,54 = 5191,4 \text{ тис. грн.};$$

$$PV_4 = 9200 / (1,155)^4 = 9200 / 1,78 = 5168,5 \text{ тис. грн.};$$

$$PVi = -10000 + 1731,6 + 3298,4 + 5191,4 + 5168,5 = 5389,9 \text{ тис. грн.};$$

$$PP \text{ (3 роки)} = 1731,6 + 3298,4 + 5191,4 = 10221,4 \text{ тис. грн.};$$

$$10221,4 > 10000.$$

Отже, при інфляції на рівні 5% на рік, чиста наведена вартість проєкту зменшилася б на 2354,1 тис. грн. Проте проєкт залишається прибутковим, і чиста приведена вартість становить 5389,9 тис. грн. Термін окупності проєкту без коригування інфляції залишається на рівні 3 роки.

На ПРАТ «Комбінат «Придніпровський» планується реалізація проєкту по будівництву нової лінії розливу молочної продукції із обсягом інвестицій у 10 млн. грн.

Обсяг власних коштів покриває 30% необхідних коштів. Банк готовий кредитувати проєкт під 15% річних з дробленням загальної суми на термін не менше 3 місяців.

Складемо найбільш вигідний графік кредитування проєкту (місяць одержання кредиту, сума, місяць повернення кредиту з відсотками).

Заповнимо таблицю фінансових потоків (табл. 3.7).

Таблиця 3.7

Динаміка фінансових потоків

Показник	Місяці року											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Обсяг інвестування, грн	4000	3000	3000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Чистий прибуток, грн.	-	100	300	400	500	600	600	600	600	600	600	600

Показник	Місяці року											
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
Витрати	4000	3000	3000	-	-	-	-	-	-	-	-	-
– наявність вільних коштів	3000	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
заборгованість по кредитах	1000	4012,5	7062,5	5112,5	3075	0	-	-	-	-	-	-
Надходження	-	1000	3000	2962,5	1861,5	2877,5	6000	6000	6000	6000	600	600

Отже, ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» розглядає можливість фінансування проєкту. У даній ситуації, підприємство має ретельно розглянути всі аспекти прийняття рішення щодо джерела фінансування.

По-перше, важливо оцінити наявність власних коштів для проєкту. Якщо у ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» є достатньо власних ресурсів, то фінансування з власних коштів може бути вигідним варіантом, оскільки це не вимагає виплати відсотків із зовнішнього кредиту.

Проте, якщо власних коштів не вистачає, то взяття кредиту може стати необхідним кроком для подальшого фінансування проєкту. Підприємство розглядає можливість взяття кредиту на суму 10 000 тис. грн. Тут важливо врахувати витрати на відсотки, які доведеться сплатити за цей кредит.

Далі, підприємство планує взяти кредити також у 2-му та 3-му місяці, а повернути їх і відсотки від них лише у 5-му місяці. Це може створити додатковий фінансовий тиск, оскільки будуть сплачуватися відсотки за кредитами без повернення основної суми.

Врешті-решт, підприємство повинно ретельно обчислити всі витрати і вигоди, пов'язані з рішенням фінансувати проєкт в такий спосіб. Результати фінансового аналізу та розрахунків допоможуть прийняти обґрунтоване рішення щодо джерела фінансування.

Визначимо чисту приведену вартість і термін окупності:

$$r = 15\%$$

$$NPV = 500 \times 0,870 + 500 \times 0,756 + 700 \times 0,658 + 1200 \times 0,572 + 1700 \times 0,497 + 700 \times 0,432 - 4300 = 760,7 \text{ тис. грн.}$$

Таким чином, чиста приведена вартість даного проекту за умови дисконту 15% щороку складає 760,7 тис. грн., тобто проект принесе збитки. Тому у цьому випадку вигідніше використовувати цей проект так, щоб ставка дисконту за роками була різною.

ПАТ «Комбінат «Придніпровський» розглядає інвестиційний проект по будівництву цеху по розливу мінералізованої води з терміном реалізації в 4 місяці та обсягом необхідних інвестицій в розмірі 20 млрд. грн. Прогнозована виручка від реалізації продукції складає 5 млрд. грн. на місяць, і затрати на виробництво за місяць становлять 3 млрд. грн. Перед прийняттям рішення щодо реалізації цього проекту, слід ретельно проаналізувати фінансові показники. Підприємство планує вкласти 30% власних коштів, що становить 6 млрд. грн., та 70% залежних коштів, а саме взяти кредит на 14 млрд. Скласти план фінансових потоків на 2 роки. Власні кошти = 20 млрд. грн. $\times 0,3 = 6$ млрд. грн.; Запозичені кошти = 20 млрд. грн. $\times 0,7 = 14$ млрд. грн.

Перший рік за місяцями, млрд. грн. (Додаток Д).

Визначимо доцільність проекту за таких умов:

Вартість обладнання 60 тис. грн.

Продуктивність 1000 грн.

Вартість сировини, 1 т – 1350 грн.

Потужність обладнання 10 кВт.

Площа приміщення не менш 100 куб. м.

Визначимо термін окупності проекту.

Виручка від реалізації за 1 літр 4,20 грн.

Виручка за місяць $30 \times 1500 = 45000$ грн. Витрати:

– матеріали $800 \times 30 = 24000$ грн.

– мастило $0,15 \times 10 \times 3 = 45$ грн.

– заробітна плата 650 грн.
 – амортизаційні відрахування 856 грн.
 – капітальний ремонт 100 грн.
 – транспортні витрати 10200 грн.

– інші витрати 100 грн.
 Усього витрат 39695 грн.
 Податок на прибуток 2714,7 грн.
 Чистий прибуток 9049,0 грн.

Термін окупності 8 місяців

Загальна сума витрат:
 $24000 + 45 + 650 + 856 + 100 + 10200 + 100 = 39655$ (грн.)
 Чистий прибуток:
 $45000 - 39695 = 9049$ (грн.)

Податок на прибуток: $9049 \times 0,3 = 2714,7$ (грн.)

Термін окупності даного проєкту – 8 місяців.

Отже, в оцінці імовірності результатів інвестиційного проєкту на ПРАТ Комбінат «Придніпровський» дійсно важливо передбачати різні можливі варіанти та оцінювати імовірність настання кожного з них. Цей підхід сприяє більш точній та обґрунтованій прийняттю рішень.

Підприємство повинно розглядати різні сценарії, враховуючи фактори ризику та невизначеності. Фахівець, який приймає рішення, повинен аналізувати фінансові, економічні та ринкові аспекти проєкту, а також враховувати змінні, що можуть вплинути на результати.

Остаточне інвестиційне рішення може прийматися на різних рівнях організації в залежності від обсягу, типу та ризикованості капіталовкладень.

Наприклад, менш великі та менш ризиковані проєкти можуть бути розглянуті та схвалені на рівні вищого керівництва, тоді як більш об'ємні або

високоризикові проєкти можуть вимагати додаткового аналізу та затвердження на вищому рівні прийняття рішень.

Важливо також регулярно оновлювати оцінку ризиків та ймовірностей протягом життєвого циклу проекту, щоб вчасно реагувати на зміни у ситуації та коригувати рішення при необхідності.

Після ухвалення інвестиційного рішення, важливим етапом є планування та впровадження проекту, а також розробка системи після інвестиційного контролю (моніторингу). Цей контроль допомагає забезпечити ефективність та вдалий результат інвестицій та має наступні переваги:

а) переконання відповідності витрат і технічних характеристик проекту початковому плану: моніторинг дозволяє перевірити, чи реалізується проект відповідно до визначених технічних та фінансових параметрів. Це допомагає вчасно виявляти відхилення від плану та ухвалювати корекційні заходи для виправлення ситуації;

б) підвищення впевненості в обґрунтованості інвестиційного рішення: моніторинг дозволяє підтвердити, що обране рішення було обґрунтованим та базувалось на реальних даних. Це створює довіру в очах учасників проекту та інвесторів.

в) поліпшення оцінки наступних інвестиційних проектів: досвід, набутий під час після інвестиційного контролю, може бути корисним при оцінці майбутніх проектів. Він надає можливість враховувати попередні навчальні приклади та уникати помилок у прийнятті рішень щодо майбутніх інвестицій.

Після інвестиційний контроль важливий етап в життєвому циклі інвестиційних проектів ПрАТ «Комбінат «Придніпровський», які сприятимуть забезпеченню успішної реалізації та оптимізації інвестиційних рішень.

ВИСНОВКИ

Проведений аналіз управління інвестиційною діяльністю аграрних підприємств на прикладі ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» дозволив зробити наступні висновки.

1. Інвестиційна діяльність підприємства може бути описана як комплекс заходів та конкретних дій, спрямованих на привертання та раціональне використання інвестиційних ресурсів у виробничих і інших галузях підприємства з метою досягнення прибутку та інших соціальних користей. Інвестиційна діяльність підприємства охоплює широкий спектр дій, включаючи пошук джерел інвестицій, їх оцінку, вибір об'єктів для інвестування, фінансування проєктів, реалізацію та моніторинг інвестицій, а також оцінку результатів. Ця діяльність є критично важливою для забезпечення стійкого розвитку підприємства, підвищення його конкурентоспроможності та досягнення стратегічних цілей.

2. Інвестиційна діяльність суб'єктів аграрного виробництва може бути розглянута як послідовний процес вкладення капіталу з метою одержання прибутку. Управління інвестиціями має забезпечити безперервний потік цього процесу, використовуючи різні економічні та адміністративні інструменти для регулювання руху інвестиційного капіталу від інвестора до об'єкта інвестування. Особлива увага приділяється не лише пошуку джерел інвестицій для суб'єктів господарської діяльності, але й систематичному впливу на механізми, які збільшують привабливість об'єкта інвестування.

Зниження рівня привабливості об'єкта інвестування свідчить інвесторові про низьку ефективність вкладень та збільшення ризику їх неповернення. Управлінці повинні бути здатні передбачати такий розвиток подій та своєчасно застосовувати заходи для покращення інвестиційного клімату, аналізуючи різні аспекти інвестиційного процесу. Важливо враховувати, що інвестиційна діяльність аграрних підприємств має свої особливості, пов'язані зі специфікою сільського господарства та аграрної галузі.

3. ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» використовує різні джерела фінансування для своєї інвестиційної діяльності. У 2022 році більше половини

інвестицій на підприємстві (54,05%) було здійснено за рахунок чистого прибутку. Також значну частину інвестицій покривають поточні зобов'язання (31,21%) та амортизація (14,73%). Поточні зобов'язання в порівнянні з 2020 роком зросли на 63898 тис. грн., що становить збільшення на 35,04%. Це свідчить про те, що підприємство активно розширює свою діяльність і залучає як власні, так і позикові кошти для фінансування інвестицій, що є необхідним у сільському господарстві, де потребується значний обсяг інвестицій.

4. Система управління інвестиційною діяльністю на ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» має на меті ефективне використання ресурсів для розвитку сільського господарства, яка включає: 1) Аналіз інвестиційних можливостей: початок системи управління інвестиціями полягає у визначенні інвестиційних можливостей, які можуть покращити сільськогосподарську діяльність; 2) Оцінка інвестиційних проєктів: після ідентифікації інвестиційних можливостей проводиться оцінка інвестиційних проєктів; 3) Фінансове планування: на цьому етапі розробляються фінансові плани для інвестиційних проєктів; 4) Залучення фінансування: аграрне підприємство має знайти джерела фінансування для інвестиційних проєктів; 5) Вибір і реалізація проєктів: після залучення фінансування вибираються проєкти для реалізації; 6) Моніторинг і контроль: після реалізації проєктів важливо постійно моніторити їхню продуктивність та відповідність фінансовим планам; 7) Оцінка результатів: після завершення інвестиційних проєктів проводиться оцінка їхньої результативності; 8) Стратегічне планування: система управління інвестиційною діяльністю також повинна бути інтегрована зі стратегічним плануванням ПрАТ «Комбінат «Придніпровський», щоб забезпечити відповідність інвестиційних рішень загальній стратегії розвитку.

Ця система допомагає ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» досягати сталого росту та підвищення продуктивності за допомогою раціонального управління інвестиціями в сільське господарство.

5. У роботі запропоновано декілька інвестиційних проєктів для ПрАТ «Комбінат «Придніпровський», розрахована їх ефективність. Так, проєкт №1

виявився більш вигідним для ПрАТ «Комбінат «Придніпровський», що означає, що проєкт №1 має вищу норму рентабельності та коротший термін окупності порівняно з іншими проєктами, що робить його більш привабливим для інвестування та досягнення прибутку. Проте, важливо пам'ятати, що

інвестиції завжди пов'язані з певним ризиком, тому необхідно враховувати всі фактори та обставини, які можуть вплинути на успішність проєкту, і ретельно контролювати його реалізацію, щоб досягти запланованих результатів. Для ПрАТ «Комбінат «Придніпровський» розрахований проєкту по будівництву

нової лінії розливу молочної продукції із обсягом інвестицій у 10 млн. грн.

Також запропоновано інвестиційний проєкт по будівництву цеху по розливу мінералізованої води з терміном реалізації в 4 місяці та обсягом необхідних інвестицій в розмірі 20 млрд. грн. Розрахована його ефективність.

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

НУБІП України

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексєєва К. А. Обґрунтування інструментів зниження ризиків при здійсненні інвестиційної діяльності в аграрному секторі. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Економіка і управління*. 2021. Т. 32(71), № 3. С. 32-38.
2. Алексєєва К.А., Цоколь О.П. Особливості інвестиційної діяльності в аграрному секторі України та шляхи її активізації. *Інфраструктура ринку*. 2020. № 42. URL: <http://www.market-infr.od.ua/uk/42-2020> (дата звернення: 26.10.2023).
3. Ангелко І. В. Основні джерела формування інвестиційних ресурсів підприємства в умовах його розвитку. *Молодий вчений*. 2015. №2. URL: <http://molodyvchenu.in.ua/files/journal/2015/2/509.pdf> (дата звернення: 26.09.2023).
4. Бакур Н. В. Особливості державної підтримки інвестиційної діяльності в аграрному секторі національної економіки. *Ефективна економіка*. 2020. № 8. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=8100> (дата звернення: 26.09.2023).
5. Безп'ята І.В. Інвестиційне забезпечення аграрного сектора економіки : монографія. Миколаїв: МНАУ, 2016. 337 с.
6. Білоусько Т. Ю. Диверсифікація підприємницької діяльності аграрних підприємств у забезпеченні їх конкурентоспроможності. *Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки*. 2018. № 3. С. 353-360.
7. Білоченко А. М. Бюджетне фінансування та державна підтримка аграрного сектору. *Ефективна економіка*. 2022. № 6. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2022_6_16 (дата звернення: 26.10.2023).
8. Валетенко В. В. Інструменти управління інноваційною та інвестиційною діяльністю аграрних підприємств. *Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2015. №5. С. 231-234.